

Jobs, aanwervingen en startende werkgevers op de Vlaamse en subregionale arbeidsmarkten

VIONA TRENDRAPPORT 2019

Tine Vandekerkhove, Tim Goesaert & Ludo Struyven

ONDERZOEKSINSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING

JOBS, AANWERVINGEN EN STARTENDE WERKGEVERS OP DE VLAAMSE EN SUBREGIONALE ARBEIDSMARKTEN

Viona trendrapport 2019

Tine Vandekerkhove, Tim Goesaert & Ludo Struyven

Projectleiding: Ludo Struyven

Onderzoek in het kader van de Viona-Leerstoel Arbeidsmarktdynamiek van het Departement Werk en Sociale Economie van de Vlaamse overheid

Gepubliceerd door
KU Leuven
HIVA - ONDERZOEKSINSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING
Parkstraat 47 bus 5300, 3000 LEUVEN, België
hiva@kuleuven.be
<http://hiva.kuleuven.be>

D/2019/4718/018 – ISBN 9789055506668

© 2019 HIVA-KU Leuven

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

Voorwoord

Dit trendrapport gaat over jobs, aanwervingen en startende werkgevers op de Vlaamse en subregionale arbeidsmarkten. Het kwam tot stand in het kader van de Viona-Leerstool Arbeidsmarktdynamiek van het Departement Werk en Sociale Economie van de Vlaamse overheid.

Dit trendrapport is gebaseerd op data van Dynam-Reg, het samenwerkingsverband van RSZ en HIVA-KU Leuven en de drie gewestelijke partners BISA, DWSE en IWEPS. Het is het eerste rapport waarin de data tot op het kleinste niveau van de subregio in Vlaanderen zijn verwerkt en toegelicht.

Wij danken de leden van de Viona Stuurgroep voor hun waardevolle feedback op eerdere versies van dit eerste trendrapport. Zij hebben er allen toe bijgedragen dat dit trendrapport de ambitie realiseert om dé bron te zijn voor volledige en accurate cijfers en inzichten over de dynamiek in de populatie van werkgevers, werknemers en jobs in Vlaanderen.

Andere rapporten gepubliceerd in het kader van de Viona-Leerstool Arbeidsmarktdynamiek:

Tim Goesaert, Tine Vandekerckhove, Omar Mohout, Ludo Struyven (2019) *Omvang en dynamiek van de tewerkstelling bij tech start-ups in België*. Leuven: HIVA.

Tine Vandekerckhove, Tim Goesaert, Ludo Struyven (2019) *Dynamiek en profiel van de arbeidsmarkt op Brussels Airport*. Leuven: HIVA.

Tim Goesaert, Tine Vandekerckhove, Ludo Struyven (2019) *Transities op de arbeidsmarkt en dynamiek van loopbanen. Een ruimere analyse op basis van longitudinale steekproefdata (1996-2015)*. Leuven: HIVA.

Inhoud

Voorwoord	3
Lijst tabellen	7
Lijst figuren	9
Management samenvatting	11
1 Arbeidsmarktdynamiek: kernindicatoren voor Vlaanderen	15
1.1 De Vlaamse arbeidsmarktdynamiek in een oogopslag	15
1.2 Trend in de job- en werknemersdynamiek	19
1.3 Trend in de jobcreatie bij starters	20
1.4 Samenvattend overzicht van kernindicatoren inzake arbeidsmarktdynamiek	23
2 Job- en werknemersdynamiek naar sectoren van de Vlaamse arbeidsmarkt	25
2.1 Jobdynamiek per sector op de Vlaamse arbeidsmarkt	25
2.2 Werknemersdynamiek per sector op de Vlaamse arbeidsmarkt	30
2.3 Sectorale tewerkstelling naar job- en persoonskenmerken in het Vlaams Gewest	32
3 Tewerkstellingsdynamiek in de Vlaamse subregio's	37
3.1 De subregionale arbeidsmarktdynamiek in een oogopslag	37
3.2 Jobdynamiek in Vlaanderen op subregionaal niveau	39
3.3 Jobtoename naar jobkenmerken per Vlaamse subregio	42
3.4 Werknemersdynamiek in Vlaanderen op subregionaal niveau	47
3.5 Instroom naar werknemerskenmerken per Vlaamse subregio	48
- BIJLAGEN -	55
bijlage 1 Bijlage bij hoofdstuk 1	57
bijlage 2 Bijlage bij hoofdstuk 2	59

Lijst tabellen

Tabel 1.1	Regionale en provinciale arbeidsmarktdynamiek (#, 2016-2017)	16
Tabel 1.2	Regionale en provinciale arbeidsmarktdynamiek (% , 2016-2017)	17
Tabel 1.3	Evolutie in het aantal starters/stopzettingen en in de jobtoename bij starters/stopzettingen per gewest (# & %, 2014-2017)	21
Tabel 1.4	Kemindicatoren inzake arbeidsmarktdynamiek in de Belgische gewesten (% , 2014-2017)	23
Tabel 2.1	Evolutie van de jobtoename- en jobafnamegraad per sector in het Vlaams Gewest (% , 2014-2017)	28
Tabel 2.2	Evolutie van de instroom- en uitstroomgraad per sector in het Vlaams Gewest (% , 2014-2017)	31
Tabel 3.1	Arbeidsmarktdynamiek in de Vlaamse subregio's (# , 2016-2017)	37
Tabel 3.2	Arbeidsmarktdynamiek in de Vlaamse subregio's (% , 2016-2017)	38
Tabel 3.3	Evolutie van de jobtoename- en jobafnamegraad per Vlaamse subregio (% , 2014-2017)	41
Tabel 3.4	Evolutie van de instroom- en uitstroomgraad per Vlaamse subregio (% , 2014-2017)	48
Tabel b1.1	Jobdynamiek in de Belgische Gewesten (% , 2014-2017)	57
Tabel b1.2	Werknemersdynamiek in de Belgische Gewesten (% , 2014-2017)	57
Tabel b2.1	Evolutie van de jobtoename- en jobafnamegraad per sector in het Waals Gewest (% , 2014-2017)	60
Tabel b2.2	Evolutie van de instroom- en uitstroomgraad per sector in het Waals Gewest (% , 2014-2017)	62

Lijst figuren

Figuur 1.1	Lagen en componenten van de job- en werknemersdynamiek voor het Vlaams Gewest (#, 2016-2017)	15
Figuur 1.2	Evolutie van de jobdynamiek in de Belgische gewesten (# & %, 2014-2017)	19
Figuur 1.3	Evolutie van de werknemersdynamiek in de Belgische gewesten (# & %, 2014-2017)	20
Figuur 1.4	Jobtoename en jobafname volgens type onderneming in de Belgische gewesten (#, 2014-2017)	21
Figuur 2.1	Absolute jobtoename en jobafname per sector in het Vlaams Gewest (#, 2016-2017)	26
Figuur 2.2	Absolute instroom en uitstroom per sector in het Vlaams Gewest (#, 2016-2017)	30
Figuur 2.3	Sectorale tewerkstelling naar ondernemingsgrootte, leeftijd, arbeidsregime en geslacht in het Vlaams Gewest (% , 2016-2017)	33
Figuur 3.1	Jobtoename en –afname per Vlaamse subregio(# & %, 2016-2017)	40
Figuur 3.2	Jobtoename per subregio naar ondernemingsgrootte (# & %, 2016-2017)	43
Figuur 3.3	Jobtoename per subregio naar hoofdsectoren (# & %, 2016-2017)	45
Figuur 3.4	Instroom en uitstroom per Vlaamse subregio (# & %, 2016-2017)	47
Figuur 3.5	Instroom per subregio naar geslacht (# & %, 2016-2017)	49
Figuur 3.6	Instroom per subregio naar leeftijd (# & %, 2016-2017)	51
Figuur 3.7	Instroom per subregio naar arbeidsregime (# & %, 2016-2017)	53
Figuur b2.1	Absolute jobtoename en –afname per sector in het Waals Gewest (#, 2016-2017)	59
Figuur b2.2	Absolute instroom en uitstroom per sector in het Waals Gewest (#, 2016-2017)	61
Figuur b2.3	Sectorale tewerkstelling naar ondernemingsgrootte, leeftijd, arbeidsregime en geslacht in het Waals Gewest (% , 2016-2017)	63

Management samenvatting

De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging. Dit trendrapport biedt een overzicht van de omvang, de aard, de onderlinge samenhang en de evolutie van die bewegingen. Daarvoor maken we gebruik van unieke, gecorrigeerde data van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), de zogenoemde Dynam-Reg data. Sinds 2014 zijn de Dynam-statistieken ook op regionaal en subregionaal niveau volledig en accuraat.

De Vlaamse arbeidsmarkt

De eerste kernindicator voor de dynamiek van de Vlaamse arbeidsmarkt is de creatie van bijkomende jobs. Dit rapport benadert de jobtoename als bruto-maatstaf. Het verschil met de gebruikelijke netto-maatstaf is dat de brutotoename de volledige toename meet, los van de afname van jobs. De netto-maatstaf daarentegen reflecteert enkel het saldo van jobtoename en -afname. Op regionaal niveau vormt 2014 het nulpunt in de meting op basis van volledige accurate gegevens per vestiging. Het Waals Gewest fungeert als benchmark.

- In de ondernemingen en vestigingen gelegen in het Vlaams Gewest, kwamen er tussen juni 2016 en juni 2017 60 extra jobs bij per 1 000 bestaande jobs, tegenover 42 jobs die zijn verdwenen. Het resultaat is een sterke netto-groei van 18 extra jobs per 1 000 bestaande jobs.
- De netto-groei is in de voorbije jaren telkens vergroot, van 1,0% over 1,4% naar 1,8%. Vanuit de decompositie van de aangroei van jobs en het verlies van jobs (de twee componenten die samen het saldo geven van de netto-tewerkstellingsevolutie) is 2017 een scharnierjaar. Voor het eerst sinds 2014 wordt in 2017 het saldo van jobgroei meer aangedreven door de toename van het aantal gecreëerde jobs. Dat fenomeen bleek eerder al voor de Belgische arbeidsmarkt als geheel (Dynam-Reg Release 2018); het geldt ook voor de Vlaamse arbeidsmarkt.
- Het saldo van jobgroei wordt in 2017 dus voor het eerst meer aangedreven door de toename van het aantal gecreëerde jobs. In de voorgaande jaren was de netto-stijging van de tewerkstelling meer het gevolg van een jaar-op-jaar dalend peil van jobafname. Hieruit valt te leren dat de opgaande economische conjunctuur van de laatste jaren zich eerst heeft vertaald in het behoud van jobs die anders zouden verloren gaan, en pas in een tweede fase in de aangroei van bijkomende jobs. Bovendien verloopt jobafname meer in schokken, terwijl jobtoename geleidelijker verloopt.
- Het Waals Gewest kende in 2014-2015 de laagste jobtoenamegraad, die naar 2016-2017 werd gevolgd door een inhaalbeweging voor het tweede kwartaal 2017. De jobafnamegraad ligt in 2016-2017 iets lager in het Vlaams Gewest, terwijl de jobtoenamegraad op een iets hoger peil ligt in het Waals Gewest. Bovendien is de trend in het Vlaams Gewest minder uitgesproken opwaarts dan in het Waals Gewest: de jobtoenamegraad evolueert er van 5,7% over 5,7% naar 6,0%, terwijl in het Waals Gewest de jobtoenamegraad evolueert van 5,5% over 5,8% naar 6,4%. Of deze tijdelijke piek ook blijft aangehouden zal blijken bij toekomstige metingen.
- Op de Vlaamse arbeidsmarkt gaat het aantal startende werkgevers in stijgende lijn. We zien een grote stijging van 2015-2016 (13 541 starters) naar 2016-2017 (14 477 starters). Het aantal stoppers zat nationaal gezien in een dalende trend gedurende 4 jaar, maar stijgt voor het eerst weer in 2016-2017 (van 12 070 in 2015-2016 naar 12 321 in 2016-2017 in het Vlaams Gewest). Netto (starters min stopzettingen als werkgever) resulteert dat in een sterke positieve evolutie.

- Er komen meer starters, terwijl de jobs vooral toenemen bij de al langer bestaande kleine en middelgrote ondernemingen. Van alle bijkomende jobs nemen de ondernemingen tot 50 werknemers 60% in. De ondernemingen van minder dan 10 werknemers domineren zowel in absolute zin als in relatieve zin (jobtoenamegraad). De grote ondernemingen staan voor 19% van alle bijkomende jobs. In vergelijking met het Waals Gewest hinkt de jobtoename bij starters enerzijds en grote ondernemingen anderzijds wat achterop.
- Welke sectoren zorgen voor de meeste aangroei van jobs? Voor Vlaanderen als geheel neemt de totale jobtoename in de industrie 11% in, in de bouw 9%, in de commerciële diensten 64% en in de niet-commerciële diensten 17%. In absolute cijfers is de top 3 van sectoren met de grootste jobtoename: de Administratieve en ondersteunende diensten (+ 21 745 jobs waarvan 9 950 in de uitzendsector (46%)), de Groot- en detailhandel (+ 21 701 jobs) en het Verschaffen van accommodatie en maaltijden (+ 14 475 jobs). De Groot- en detailhandel en de horeca illustreren goed dat het inzicht in de diepere jobdynamiek verdwijnt als enkel wordt gekeken naar de netto-evolutie. In beide sectoren is er namelijk ook een grote absolute jobafname (- 18 499 jobs in de Groot- en detailhandel en - 11 323 jobs in het Verschaffen van accommodatie en maaltijden). De afname van jobs in de Administratieve en ondersteunende diensten (- 9 445 jobs) is hoog, maar dat wordt ruim goed gemaakt door de meer dan dubbel zo grote toename van jobs. Tussen sectoren vergeleken zijn de sectoren met de grootste bruto afname van jobs ongeveer dezelfde als de sectoren in de top 3 van sectoren met de meeste nieuwe jobs: de Groot- en detailhandel, het Verschaffen van accommodatie en maaltijden, en de Administratieve en ondersteunende diensten. In het Waals Gewest is de koploper qua bruto toename de Groot- en detailhandel (+ 11 135 jobs), op grote afstand gevolgd door de Administratieve en ondersteunende diensten (+ 7 431 jobs waarvan 2 076 in de uitzendsector (28%)). De Bouw (+ 7 079 jobs) doet het er even goed als de Industrie (+ 6 968 jobs), terwijl de Bouw in het Vlaams Gewest in absolute termen wat achterop hinkt (respectievelijk + 11 404 en + 14 103 jobs).

Voor het beleid in de komende jaren wijst dit rapport op de noodzaak om blijvend te focussen op de creatie van bijkomende jobs en niet enkel op het behoud van bestaande jobs. De jobdynamiek is de voorbije jaren aangedreven door flexibele jobs zoals in de uitzendsector. De verwachting is dat die jobs minstens ten dele worden omgezet in reguliere jobs. Het peil van de jobtoename kan nog verder evolueren in opwaartse richting, ook in sectoren waaraan de uitzendsector toelevert.

De tweede basisindicator voor de dynamiek van de Vlaamse arbeidsmarkt is de dynamiek van werknemers: het geheel van bewegingen in en uit ondernemingen in het kader van aanwervingen en exits.

- De jobdynamiek gaat gepaard met een nog veel grotere dynamiek van werknemers die in Vlaanderen hun werkplaats hebben. In de periode van 2014 tot 2015 waren er per 1 000 zittende werknemers in een onderneming of vestiging in het Vlaams Gewest 170 nieuwe werknemers bijgekomen. In 2016-2017 is dat aantal opgeklimmen naar 185 aanwervingen per 1 000 zittende werknemers, meteen de sterkste prestatie van de drie gewesten in de periode van juni 2016 tot juni 2017. In totaal gaat het om 423 121 nieuwe werknemers die zijn aangeworven tussen juni 2016 en juni 2017. Het totaal aantal exits klokt af op 381 466 werknemers. De toename van 136 786 jobs in diezelfde periode verklaart slechts één derde van alle aanwervingen. Het aantal exits op jaarbasis is voor slechts één vierde gelieerd met een afname in het aantal jobs (min 94 782). Het overige deel wordt verklaard door de *churning* of externe jobrotatie van werknemers. De *churning* omvat alle bewegingen die gelinkt zijn aan bestaande arbeidsplaatsen, niet aan gecreëerde of verdwenen jobs.
- Qua dynamiek van werknemers is het Vlaams Gewest de meest dynamische regio van het land. Het niveau van instroom lag in 2014 ook al hoger dan in de andere gewesten. Daarvoor zijn er verschil-

lende verklaringen: de relatief oudere beroepsbevolking en de daaruit resulterende vervangingsbehoefte, de grotere rol van uitzendwerk in de Vlaamse arbeidsmarkt, evenals een iets grotere bereidheid bij werknemers om van baan te veranderen in vergelijking met de andere gewesten.

De subregionale arbeidsmarkten in Vlaanderen

Voor het eerst bevat dit trendrapport gegevens en trends over de dynamiek van jobs en werknemers per subregio. Met subregio worden hier de 22 arrondissementen in Vlaanderen bedoeld. Globaal is de trend in de subregionale arbeidsmarkten positief, hoewel er wel onderlinge verschillen zijn. Dat komt voor een deel doordat de toename en afname van jobs sterk sectoraal worden bepaald.

- In elke subregio, op Dendermonde na, is in 2016-2017 de jobtoename groter dan de jobafname, met een positieve netto-evolutie als gevolg. De piek in de conjunctuur in 2016-2017 straalt positief af op elke subregio in Vlaanderen.
- In absolute cijfers zien we de sterkste jobtoename in de subregio's Antwerpen, Gent en Halle-Vilvoorde (in de nabijheid van Brussel), de drie grootstedelijke agglomeraties in Vlaanderen. Gradueel uitgedrukt zijn de subregio's met de grootste jobtoenamegraad Roeselare, Tongeren en Sint-Niklaas. Relatief gezien groeit de Vlaamse arbeidsmarkt dus vooral perifeer. De sterkste toename van jobs zien we in de periode sinds 2015.
- Een gelijkaardige verdeling zien we ook als we alle aanwervingen over de periode van een jaar beschouwen. De subregio's met de hoogste instroomgraad zijn opnieuw Roeselare (rol van de uitzendsector) en Tongeren, naast ook Veurne. In de subregio's in de provincie Vlaams-Brabant is de dynamiek van werknemers veel beperkter. De in- en uitstroom van werknemers wordt beïnvloed door de economische noodzaak om aan te werven of te vertrekken uit een onderneming, naast andere factoren zoals pensionering of een lagere job-mobiliteit.
- Werknemers kunnen ook intern verschuiven tussen vestigingen van een onderneming en daardoor een effect hebben op de netto-evolutie. Dat is het geval voor Dendermonde als (enige) subregio met een negatieve netto-evolutie. De verklaring ligt in de verschuiving van werknemers naar het naburige Sint-Niklaas.
- De trend in de jobtoename over de opeenvolgende periodes is slechts in 6 van de 22 subregio's eenduidig opwaarts gericht. Het gaat voor Oost-Vlaanderen om Sint-Niklaas, Aalst en Dendermonde en voor West-Vlaanderen om Diksmuide, Ieper en Brugge. Heel wat subregio's kennen aanvankelijk een daling van de jobtoenamegraad tussen 2014-2015 en 2015-2016, en vervolgens een opwaartse beweging naar 2016-2017. Sterke voorbeelden zijn Roeselare en Tongeren. Hasselt kent een omgekeerd patroon. Ook bij de jobafname is in 13 van de 22 subregio's de trend niet eenduidig gunstig. Dit staat in schril contrast met de trend in de aanwervingen: in nagenoeg alle subregio's (op Eeklo na) gaat de instroomgraad in de opeenvolgende jaar-op-jaar periodes in stijgende lijn. Dat komt omdat de toename en afname van jobs maar één van de factoren vormen die de in- en uitstroombewegingen van werknemers drijven.
- In elke subregio zit de grootste absolute jobgroei in de commerciële diensten, net zoals dat het geval is voor Vlaanderen als geheel. De jobtoenamegraad varieert tussen 9% en 12%. De positieve uitschieter is Tongeren met 13% (vooral Administratieve en ondersteunende diensten). De jobtoenamegraad in de Industrie ligt tussen 4% en 6%. Twee subregio's wijken daar vanaf: Sint-Niklaas (9%) en Antwerpen (3%).
- De rol van de industrie in de jobtoename verschilt ruimtelijk sterk. In Halle-Vilvoorde staat de industrie slechts voor 4% van de totale jobtoename, in Tielt voor 35%. In Oost- en West-Vlaanderen doet de industrie het relatief beter dan elders, evenals de bouw, met als voorbeelden Dendermonde (aandeel voor de bouw van 15% in de totale toename) en Diksmuide (14% voor de bouw). Het belang van de jobgroei in de commerciële diensten is groter in het centrum van het

land, met Halle-Vilvoorde (80% voor de commerciële diensten) op kop. Voor de niet-commerciële diensten springt Leuven in het oog (23% van de jobaangroei zit in de niet-commerciële diensten).

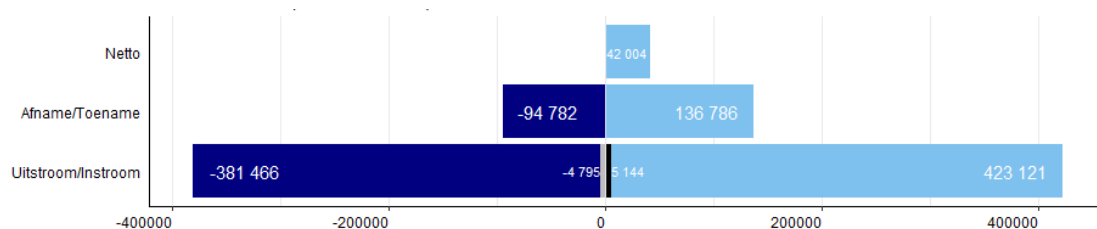
1 | Arbeidsmarktdynamiek: kernindicatoren voor Vlaanderen

De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging. Dit trendrapport biedt een overzicht van de omvang, de aard, de onderlinge samenhang en de evolutie van die bewegingen. Daarvoor maken we gebruik van unieke, gecorrigeerde data van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), de zogenoemde Dynam-Reg data. Sinds 2014 zijn de Dynam-statistieken ook op regionaal niveau volledig en accuraat. Dit hoofdstuk focust op de kernindicatoren voor de Vlaamse arbeidsmarkt in vergelijking met de Brusselse en Waalse arbeidsmarkten. Elke vergelijking loopt tot op zekere hoogte mank: de Brusselse, Vlaamse en Waalse arbeidsmarkten reiken verder dan de bestuurlijk-geografische grenzen van het Gewest. Dat geldt des te meer voor Brussel, als grootstedelijke metropool en als Europese en internationale hoofdstad. Het Dynam-systeem om de bewegingen van de arbeidsmarkt te monitoren gaat uit van het onderscheid tussen het niveau van de job (de mate waarin er bij individuele ondernemingen arbeidsplaatsen bijkomen of verdwijnen) en het niveau van de werknemer (de mate waarin werknemers in- of uitstromen bij ondernemingen, zowel als gevolg van bijgekomen of verdwenen jobs, als om uitstromende werknemers te vervangen). In een eerste sectie vatten we die lagen en componenten van dynamiek in één beeld. Vervolgens zoomen we in op de laag van de jobs in beweging en de laag van werknemers in beweging. In een derde sectie belichten we de dynamiek vanuit de werkgevers. De vierde sectie vat de kernindicatoren voor de Vlaamse arbeidsmarkt in vergelijking met de Brusselse en Waalse arbeidsmarkt samen.

1.1 De Vlaamse arbeidsmarktdynamiek in een oogopslag

De indicator die gebruikelijk de beweging van de arbeidsmarkt weergeeft, is de netto-evolutie van het aantal arbeidsplaatsen, per kwartaal of per jaar. Zo weten we op basis van de RSZ-statistieken dat er in de periode 2016-2017 in Vlaanderen netto 42 004 arbeidsplaatsen zijn bijgekomen (vergelijking per 30 juni van elk jaar). De netto-evolutie vormt het saldo van twee onderliggende bruto-componenten: de toename en de afname van jobs. De netto-evolutie is dus slechts het topje van de ijsberg.

Figuur 1.1 Lagen en componenten van de job- en werknemersdynamiek voor het Vlaams Gewest (#, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Het beeld van de ijsberg reikt nog verder, zoals figuur 1.1 aantoont. Onder de laag van de job-bewegingen schuilt nog een veel bredere laag van bewegingen die werknemers jaarlijks maken in en uit ondernemingen en organisaties. De laag van de job-bewegingen weerspiegelt het proces van

creatieve destructie dat eigen is aan onze economie en arbeidsmarkt. Er verdwijnen veel jobs, terwijl er elders ook veel jobs bijkomen. Dat proces speelt zich zelfs af binnen één en dezelfde onderneming. De Dynam-Reg benadering laat toe om processen van creatieve destructie zichtbaar te maken op het niveau *tussen* ondernemingen en *tussen* vestigingen (wat kan resulteren in interne verschuivingen van werknemers). Een onderneming of vestiging kan aldus groeien (jobtoename) of krimpen (jobafname). In de periode 2016-2017 telt Vlaanderen een bruto-toename van 136 786 jobs en een gelijktijdige afname van 94 782 jobs.

Een nog veel grotere omvang van bewegingen doet zich voor op het niveau van de werknemers die jaarlijks worden aangeworven en uitstromen. Voor alle ondernemingen en vestigingen in Vlaanderen is er over de periode van één jaar een dubbele component van instroom van 423 121 werknemers en van uitstroom van 381 466 werknemers. Deze dubbele component omvat deels dezelfde werknemers (omdat werknemers uit het ene bedrijf overstappen naar een ander bedrijf), terwijl er ook werknemers instromen vanuit een andere positie (bv. schoolverlaters) of uitstromen naar een andere positie (bv. pensioen). Het netto-cijfer van 42 004 verbergt dus een dieper proces van creatieve destructie, en een nog veel groter proces van werknemersbewegingen op, naar en van de arbeidsmarkt.

Tabel 1.1 Regionale en provinciale arbeidsmarktdynamiek (#, 2016-2017)

	Netto-evolutie	Job-toename	Jobafname	Instroom	Interne verschuiving naar gewest/provincie	Uitstroom	Interne verschuiving uit gewest/provincie
BHG	4 591	36 292	31 701	104 815	4 590	97 852	6 962
Vlaams Gewest	42 004	136 786	94 782	423 121	5 144	381 466	4 795
Waals Gewest	19 757	66 304	46 547	173 188	4 582	155 454	2 559
Limburg	4 628	19 457	14 829	54 952	1 425	49 968	1 781
Antwerpen	10 645	44 499	33 854	127 908	3 902	116 714	4 451
Oost-Vlaanderen	11 499	32 329	20 830	93 222	3 359	82 586	2 496
Vlaams-Brabant	7 175	25 901	18 726	66 120	4 615	59 697	3 863
West-Vlaanderen	7 972	26 331	18 359	79 783	1 274	71 548	1 537
Totaal (BE)	66 352	224 064	157 712	701 124	14 316	634 772	14 316

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Tabel 1.2 Regionale en provinciale arbeidsmarktdynamiek (% , 2016-2017)

	Netto- evolutie	Job- toename- graad	Job- afname- graad	Instroom- graad	Interne verschui- ving naar gewest/ provincie	Uitstroom- graad	Interne verschui- ving uit gewest/ provincie
BHG	0,7%	5,8%	5,1%	16,8%	0,7%	15,7%	1,1%
Vlaams Gewest	1,8%	6,0%	4,2%	18,5%	0,2%	16,7%	0,2%
Waals Gewest	1,9%	6,4%	4,5%	16,6%	0,4%	14,9%	0,3%
Limburg	1,6%	6,8%	5,2%	19,1%	0,5%	17,4%	0,6%
Antwerpen	1,5%	6,4%	4,9%	18,5%	0,6%	16,9%	0,6%
Oost- Vlaanderen	2,3%	6,5%	4,2%	18,7%	0,7%	16,6%	0,5%
Vlaams- Brabant	1,9%	6,9%	5,0%	17,6%	1,2%	15,9%	1,0%
West- Vlaanderen	1,9%	6,2%	4,3%	18,8%	0,3%	16,8%	0,4%
Totaal (BE)	1,7%	5,7%	4,0%	17,8%	0,4%	16,1%	0,4%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Tabellen 1.1 en 1.2 tonen de twee lagen van de arbeidsmarktdynamiek in België, de gewesten en de provincies. Het vertrekpunt is de gekende netto-evolutie. Zoals de ijsbergfiguur leert, is deze evolutie de resultante van twee onderliggende bruto-componenten. Voor elk gewest en voor elke provincie zijn de positieve componenten van job- en werknemersbewegingen groter dan de negatieve.

Vergelijking tussen de gewesten

Relatief uitgedrukt, in relatie tot de gemiddelde tewerkstelling tussen beide meetpunten (30 juni 2016 en 30 juni 2017), komen er in Vlaanderen 60 extra jobs bij per 1 000 bestaande jobs, tegenover 42 jobs die zijn verdwenen. Het resultaat is een sterke netto-groei van 18 extra jobs per 1 000 bestaande jobs. De hoogste bruto-toename zien we in het Waals Gewest met 64 extra jobs per 1 000 bestaande jobs (totaal van 1 043 959 arbeidsplaatsen). Het Brussels Gewest kent de hoogste bruto-afname, met 51 per 1 000 bestaande jobs (totaal van 622 134 arbeidsplaatsen). Met andere woorden, in vergelijking met de andere gewesten kent het Vlaams gewest een gemiddelde toenamegraad (6,0%) en een lage afnamegraad (4,2% op een totaal van 2 281 179 arbeidsplaatsen).

De creatieve jobdestructie gaat gepaard met een nog veel grotere dynamiek van werknemers. In 2016-2017 is de component van instroom in Vlaanderen opgeklommen naar 186 aanwervingen per 1 000 zittende werknemers, meteen de sterkste prestatie van de drie gewesten in de periode van juni 2016 tot juni 2017. In totaal gaat het om 423 121 nieuwe werknemers die zijn aangeworven tussen juni 2016 en juni 2017. Het totaal aantal exits klokt af op 381 466 werknemers, of 167 per 1 000 werknemers. De toename van 136 786 jobs in diezelfde periode verklaart slechts één derde van alle aanwervingen. Het aantal exits op jaarbasis is voor slechts één vierde gelieerd met een afname in het aantal jobs (min 94 782). In het Brussels Gewest en het Waals Gewest is de grootte van instroom respectievelijk 169 en 166 per 1 000 werknemers. In het Brussels Gewest ligt de uitstroomgraad relatief hoog, deels te verklaren door de hogere jobafnamegraad. Met als resultaat dat de netto-evolutie voor het Brussels Gewest achterblijft op deze in Vlaanderen en Wallonië.

Vergelijking tussen de provincies

Vooreerst een methodologische noot: de jobtoename- en jobafnamegraad per provincie in Vlaanderen blijken telkens hoger dan die van het Vlaams Gewest als geheel. Dat wordt verklaard doordat de verhoudingen tussen gewesten en provincies mee beïnvloed worden door de verschuivingen tussen vestigingen,¹ die leiden tot ‘winst’ of ‘verlies’ per provincie terwijl dit geneutraliseerd wordt op het niveau van het gewest als geheel. Hetzelfde fenomeen merken we in de verhouding tussen België en de gewesten, alsook in de verhouding tussen provincies en subregio’s. Om die reden is het niet correct om gewesten met provincies te vergelijken, en evenmin België met de gewesten te vergelijken, of provincies en gewesten met subregio’s.

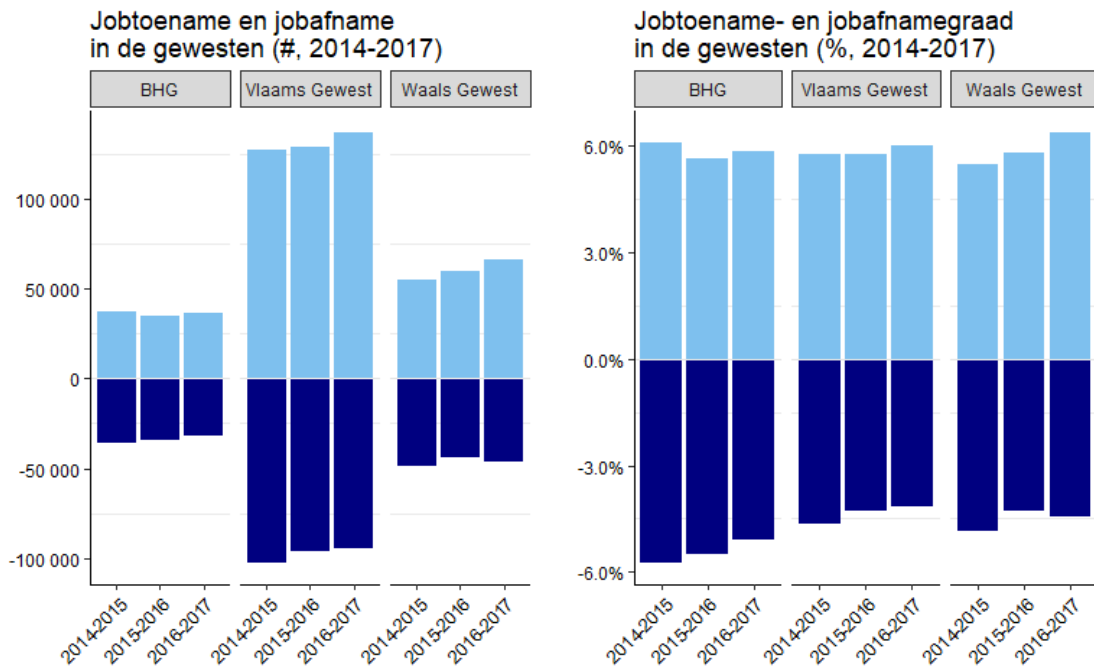
Limburg kent de hoogste bruto-jobtoename, met 68 per 1 000 bestaande jobs (totaal van 287 403 arbeidsplaatsen), maar ook de hoogste bruto-afname met 52 jobs per 1 000 bestaande jobs. Dat resulteert in een netto-evolutie die tussen de andere provincies in ligt. Het hoogste netto-cijfer is voor Oost-Vlaanderen, de resultante van een relatief hoge toenamegraad van jobs (6,5% op 497 972 arbeidsplaatsen), en een erg lage afnamegraad van jobs (4,2%).

Net als bij de jobdynamiek bereikt ook de werknemersdynamiek het hoogste peil in Limburg. Zo stroomden in de periode 2016-2017 191 per 1 000 werknemers in Limburgse vestigingen in, terwijl er ook 174 per 1 000 uitstroomden. Vlaams-Brabant kent de laagste instroom (176 werknemers per 1 000), maar ook de uitstroom blijft hier laag (160 per 1 000). Opvallend is dan wel dat hier erg veel interne verschuivingen optreden, zowel naar als uit de provincie.

¹ Stel dat er een onderneming is met een vestiging in Limburg en één in Vlaams-Brabant. Er treedt een verschuiving op waarbij 100 jobs verdwijnen in de vestiging in Limburg, terwijl er 100 bijkomen in de vestiging in Vlaams-Brabant. Netto gezien gebeurt er op Vlaams niveau niets, maar toch zien we in Limburg een jobafname en in Vlaams-Brabant een gelijktijdige jobtoename.

1.2 Trend in de job- en werknemersdynamiek

Figuur 1.2 Evolutie van de jobdynamiek in de Belgische gewesten (# & %, 2014-2017)

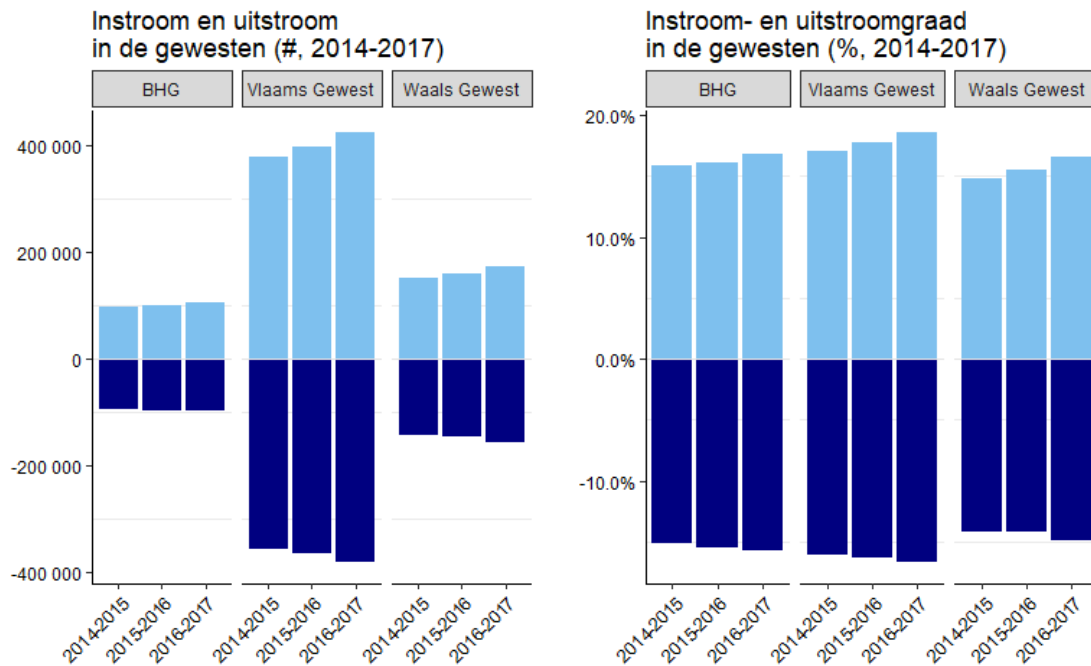

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Figuur 1.2 geeft de evolutie weer van de jobtoename- en jobafname(graad) per gewest voor de drie opeenvolgende periodes 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017.² Links staat de grafiek met absolute cijfers, rechts met relatieve graden. In absolute cijfers steekt de evolutie in de bruto-jobtoename voor het Vlaams Gewest gunstig af, terwijl relatief gezien het vooral het Waals Gewest is dat de meest gunstige trend laat zien. Het Waals Gewest anno 2014-2015 komt van een lager niveau in de jobtoenamegraad dan het Vlaams Gewest, terwijl het drie jaar later op een hoger niveau eindigt dan het Vlaams Gewest. Aan de andere kant van de medaille, de trend in de bruto-jobafname, is het vooral het Vlaams Gewest dat gunstig evolueert. De komende jaren moeten uitwijzen of deze trend zich doorzet. Op basis van de jaren 2014 tot 2017 is de conclusie dat het proces van creatieve destructie bij de jobdynamiek meer uitgesproken is in het Waals Gewest dan in het Vlaams Gewest: meer jobs komen bij, terwijl er nog altijd veel jobs verdwijnen.

² De cijfergegevens zijn opgenomen in tabel b1.1 in bijlage.

Figuur 1.3 Evolutie van de werknemersdynamiek in de Belgische gewesten (# & %, 2014-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Figuur 1.3 geeft vervolgens de evolutie weer van de in- en uitstroom(graden) binnen elk gewest voor de opeenvolgende jaar-op-jaarperiodes tussen 2014 en 2017.³ Absoluut en relatief gezien stijgt de instroom voor elk gewest. Er worden dus meer en meer nieuwe werknemers aangeworven. Tegelijk zijn er ook meer en meer werknemers die vertrekken uit de onderneming of vestiging. De absolute dynamiek is het grootst in het Vlaams Gewest. Daarnaast zijn ook de instroomgraad en zelfs de uitstroomgraad voor elke periode het hoogst in het Vlaams Gewest.

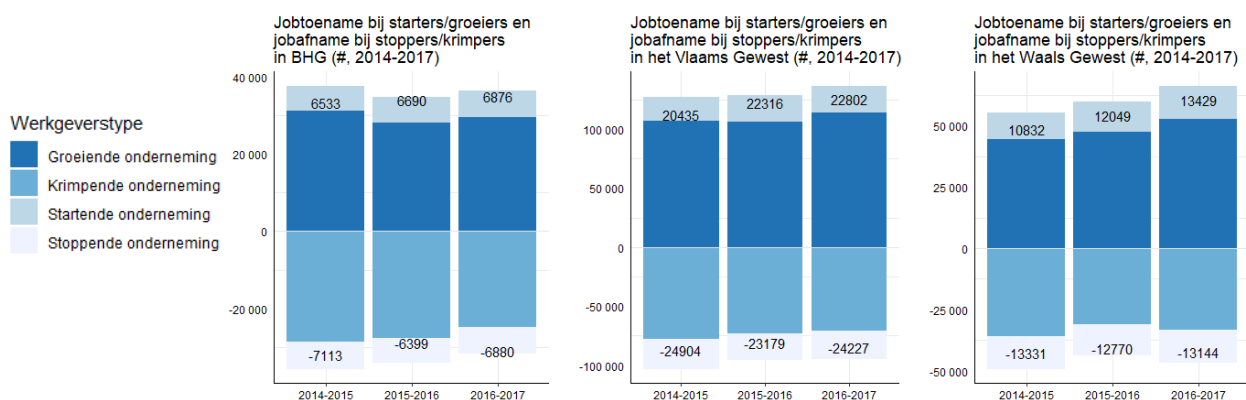
De hogere uitstroomgraad in het Vlaams Gewest is deels te verklaren door het grotere aandeel ouderen in de tewerkstelling (invloed van de vergrijzing), waardoor er een stijgende trend is van werknemers die met pensioen gaan. De hogere instroomgraad in het Vlaams Gewest kunnen we deels toeschrijven aan de bijgekomen jobs, maar niet in gelijke mate als voor het Waals Gewest. Vervolgens valt op dat ook de uitstroomgraad jaarlijks stijgt, ondanks de geobserveerde daling in jobverlies. De verklaring voor het fenomeen van stijgende in- en uitstroom in combinatie met minder jobdestructie ligt bij het fenomeen van churning of rotatie van de ene job naar de andere binnen de pool van bestaande jobs. Naast jobs die gecreëerd worden en werknemers die aangeworven worden is churning een derde kernindicator voor de dynamiek van de arbeidsmarkt.

1.3 Trend in de jobcreatie bij starters

Jobs worden gecreëerd in al langer bestaande ondernemingen of bij startende werkgevers. In absolute cijfers zullen de meeste jobs gecreëerd worden bij de bestaande, jongere en grotere ondernemingen. In wat volgt focussen we op de evolutie van starters omdat zij kunnen uitgroeien tot de jongere ondernemingen van morgen. Eigen aan ondernemingen die starten als werkgever is dat zij doorgaans gelinkt zijn aan één bepaald gewest, en dus een uniregionaal karakter hebben.

³ De cijfersgegevens zijn opgenomen in tabel b1.2 in bijlage.

Figuur 1.4 Jobtoename en jobafname volgens type onderneming in de Belgische gewesten (#, 2014-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Tabel 1.3 Evolutie in het aantal starters/stopzettingen en in de jobtoename bij starters/stopzettingen per gewest (# & %, 2014-2017)

Uniregionaal	BHG			Vlaams Gewest			Waal Gewest		
	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal starters	3 729	4 142	4 295	12 669	13 541	14 477	7 247	8 175	9 030
Groefactor aantal starters t.o.v. jaar voordien		11,1%	3,7%		6,9%	6,9%		12,8%	10,5%
<i>Startersgraad</i>	12,1%	13,3%	13,6%	9,3%	9,9%	10,4%	10,4%	11,6%	12,5%
Groefactor jobtoename bij starters t.o.v. jaar voordien		2,4%	2,8%		9,2%	2,2%		11,2%	11,5%
Aantal stopzettingen	3 706	3 641	3 696	12 592	12 070	12 321	7 278	7 280	7 258
Groei/krimpfactor aantal stopzettingen t.o.v. jaar voordien		-1,8%	1,5%		-4,2%	2,1%		0,03%	-0,3%
<i>Stopzettingsgraad</i>	12,0%	11,7%	11,7%	9,3%	8,8%	8,9%	10,5%	10,3%	10,0%
Groei/krimpfactor jobafname bij stopzettingen t.o.v. jaar voordien		-10,0%	7,5%		-6,9%	4,5%		-4,2%	2,9%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Figuur 1.4 geeft visueel weer wat de omvang is van de jobs bij nieuwe startende werkgevers in verhouding tot deze bij de al langer bestaande ondernemingen. Tabel 1.3 geeft de evolutie weer voor Vlaanderen in vergelijking met de andere gewesten. De startersgraad is de verhouding van het aantal werkgevers die beginnen als starter (d.i. met minstens één werknemer) ten aanzien van het totaal aantal actieve werkgevers.

Binnen het Vlaams Gewest zien we een stijging van de jobtoename bij zowel groeiers als starters. De startersgraad stijgt licht, van 9,3% naar 10,4%. Opvallend is dat het aantal starters gestaag stijgt (met

een groeivoet van 6,9% over de twee periodes). De jobtoename die daardoor ontstaat evolueert eveneens gunstig, zelfs met 9% tussen 2014-2015 en 2015-2016. De keerzijde van de dynamiek van starters is de dynamiek van stopzettingen. In 2016-2017 is de stopzettingsgraad, die op zich het laagst is in Vlaanderen, wel licht gestegen. Dat uit zich ook in het extra verlies van jobs dat ermee gepaard gaat. Globaal, zo zagen we, evolueert het jobverlies wel gunstig doordat de krimpende werkgevers minder zijn gaan krimpen.

De trend in het Vlaams Gewest krijgt meer perspectief als we deze vergelijken met het Waals Gewest. Daar valt op dat het Waals Gewest als enige regio er tweemaal op rij in slaagt om hogere cijfers neer te zetten zowel inzake evolutie van starters als van extra jobs die daarmee gepaard gaan. De startersgraad ligt hoger dan in het Vlaams Gewest en neemt ook het sterkst toe. Tegelijk blijven de stopzettingsgraad en het aantal stopzettingen onder controle.

We focussen ten slotte op het Brussels Gewest, dat zoals gezegd atypisch is qua schaal, concentratie en gewest-overstijgend karakter van tewerkstelling vergeleken met Vlaanderen of Wallonië. Dat leidt ook tot een andere dynamiek bij startende werkgevers. In figuur 1.2 zagen we dat de jobtoename binnen het Brussels Gewest niet eenduidig opwaarts evolueert over opeenvolgende jaren. Figuur 1.3 toont dat de afremming in 2015-2016 enkel wordt veroorzaakt door de bestaande ondernemingen, maar niet door de starters: daar blijft de jobtoename in stijgende lijn gaan. Het aantal startende werkgevers tussen 2014-2015 en 2015-2016 neemt exponentieel toe met 11,08%. De stijging van jobtoename bij de starters heeft een gematigde intensiteit, met een groeivoet van rond de 2,5% over de twee periodes. Het groot aantal extra starters zorgt dus niet voor een groot aantal extra jobs. Verder is er, ondanks een dalende trend in de totale jobafname, voor de periode 2016-2017 een stijging van zowel het aantal stopzettingen als van de jobs die daarmee gepaard gaan. De globaal gunstige trend inzake jobafname in het Brussels Gewest is dan ook op het conto te schrijven van de sterke daling van de jobafname bij de bestaande, i.c. krimpende ondernemingen.

1.4 Samenvattend overzicht van kernindicatoren inzake arbeidsmarktdynamiek

Tabel 1.4 vat de verschillende arbeidsmarktindicatoren uit deze sectie samen, waarbij we zowel de evolutie tussen de jaren 2014 en 2017 geven, alsook de vergelijking tussen de drie gewesten maken.

Tabel 1.4 Kernindicatoren inzake arbeidsmarktdynamiek in de Belgische gewesten (% , 2014-2017)

		2014-2015	2015-2016	2016-2017
BHG	Instroomgraad	15,8%	16,1%	16,9%
	Uitstroomgraad	15,1%	15,5%	15,8%
	Jobtoenamegraad	6,1%	5,6%	5,8%
	Jobafnamegraad	5,8%	5,5%	5,1%
	Churninggraad	19,1%	20,5%	21,7%
	Startersgraad (uniregionaal)	12,1%	13,3%	13,6%
Vlaams Gewest	Instroomgraad	17,0%	17,7%	18,5%
	Uitstroomgraad	16,0%	16,3%	16,7%
	Jobtoenamegraad	5,7%	5,7%	6,0%
	Jobafnamegraad	4,7%	4,3%	4,2%
	Churninggraad	22,6%	24,0%	25,1%
	Startersgraad (uniregionaal)	9,3%	9,9%	10,4%
Waals Gewest	Instroomgraad	14,8%	15,5%	16,6%
	Uitstroomgraad	14,2%	14,2%	14,9%
	Jobtoenamegraad	5,5%	5,8%	6,4%
	Jobafnamegraad	4,8%	4,3%	4,5%
	Churninggraad	18,7%	19,6%	20,6%
	Startersgraad (uniregionaal)	10,4%	11,6%	12,5%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

We herhalen kort de inzichten uit dit hoofdstuk. We zien een stijging van de jobtoenamegraad in het Vlaams en vooral het Waals Gewest, en een lichte achteruitgang in het Brussels Gewest. De jobafname ligt in de drie gewesten wel steeds lager in de periode 2016-2017 dan in de periode 2014-2015. Gekoppeld aan een stijging van de in- en uitstroomgraad houdt dit voor de drie gewesten in dat we een stijging van de churninggraad zien; dit zijn de werknemersbewegingen die gelinkt zijn aan het geheel van bestaande arbeidsplaatsen, niet aan de gecreëerde of verdwenen jobs. Dit neemt typisch toe in periodes van hoogconjunctuur en wijst op meer vertrouwen in de werking van de arbeidsmarkt bij werknemers en werkgevers.

Ook de startersgraad zit de voorbije drie periodes in elk gewest in de lift. Dit houdt evenwel niet in dat het aantal werknemers bij dit type ondernemingen proportioneel stijgt. Vooral in het Waals Gewest is er jaar-op-jaar een toename van het aantal werknemers bij startende werkgevers; in het Brussels en Vlaams Gewest bleef de jobgroei bij starters in de laatste periode eerder beperkt.

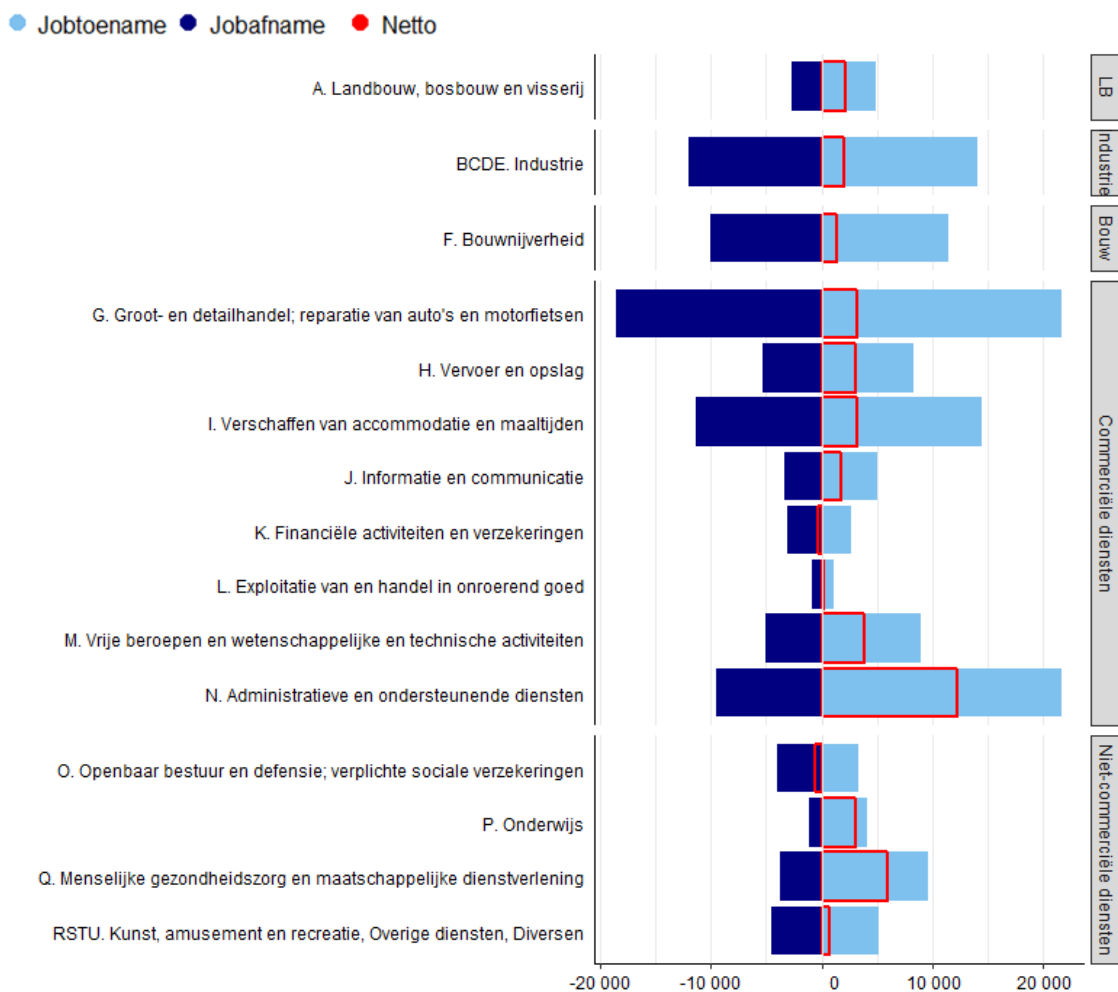
2 | Job- en werknemersdynamiek naar sectoren van de Vlaamse arbeidsmarkt

Het sectorale weefsel van economische activiteiten heeft een belangrijke impact op de evolutie en kenmerken van de tewerkstelling. Net zoals in het vorige hoofdstuk maken we in de eerstvolgende twee secties bij de ontleding van dynamieken tussen sectoren een onderscheid tussen de jobdynamiek en de werknemersdynamiek. We bespreken deze kort in relatie tot de sectorale trends in het Waals Gewest, bij wijze van vergelijking. Vervolgens verschuiven we het perspectief in de derde sectie naar de globale tewerkstelling (waarbij we geen rekening houden met het profiel van de nieuwe jobs of werknemers). De verdeling van de globale tewerkstelling naar kenmerken zoals sector, ondernemingsgrootte, leeftijd, arbeidsregime en geslacht vormt de achtergrond waarop we dan in het derde hoofdstuk de subregionale dynamieken kunnen projecteren.

2.1 Jobdynamiek per sector op de Vlaamse arbeidsmarkt

In welke sectoren komen er het meeste jobs bij; en in welke sectoren verdwijnen er het meeste jobs? Dat zijn cruciale vragen in het licht van zowel conjuncturele verschuivingen als structurele transformaties, die zich niet in gelijke mate manifesteren over de sectoren. Figuur 2.1 geeft een antwoord op deze vragen in absolute termen. De cijfers worden sterk beïnvloed door de grootte van elke sector; voor een vergelijking tussen sectoren zijn de graden per sector dus evenzeer van belang.

Figuur 2.1 Absolute jobtoename en jobafname per sector in het Vlaams Gewest (#, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

In absolute cijfers is de top 3 van sectoren met de grootste jobtoename: de Administratieve en ondersteunende diensten (+ 21 745 jobs), de Groot- en detailhandel (+ 21 701 jobs) en het Verschaffen van accommodatie en maaltijden (+ 14 475 jobs). De Groot- en detailhandel en de horeca illustreren goed dat het inzicht in de diepere jobdynamiek verdwijnt als enkel wordt gekeken naar de netto-evolutie. In beide sectoren is er namelijk ook een grote absolute jobafname (- 18 499 jobs in de Groot- en detailhandel en - 11 323 jobs in het Verschaffen van accommodatie en maaltijden). De afname van jobs in de Administratieve en ondersteunende diensten (- 9 445 jobs) is hoog, maar dat wordt ruim goed gemaakt door de meer dan dubbel zo grote toename van jobs. Tussen sectoren vergeleken zijn de sectoren met de grootste bruto afname van jobs ongeveer dezelfde als de sectoren in de top 3 van sectoren met de meeste nieuwe jobs: de Groot- en detailhandel, de Industrie en het Verschaffen van accommodatie en maaltijden.⁴

Opvallend is verder het grote verschil in absolute jobtoename en -afname in de sector Menselijke gezondheidszorg: we zien een toename van 9 634 jobs en een afname van slechts 3 698 jobs. De sectoren Financiële activiteiten en verzekeringen en Openbaar bestuur en defensie zijn de enige twee sectoren met een negatieve netto-evolutie.

⁴ In de Industrie zien we een absolute jobtoename die iets lager blijft dan in de sector Verschaffen van accommodatie en maaltijden (+ 14 103). De jobafname ligt hier echter iets hoger (- 12 035).

Ter vergelijking werpen we een blik op de top 3 van sectoren met de grootste absolute jobtoename in het Waals Gewest (figuur b2.1 in bijlage). Het valt op dat deze top 3 een belangrijk verschil vertoont. In het Waals Gewest wordt de lijst aangevoerd door de Groot- en detailhandel (+ 11 135 jobs), met daarna de Administratieve en ondersteunende diensten (+ 7 431) en de Bouw (+ 7 097 jobs). Opvallend is dat de Groot-en detailhandel koploper is, op grote afstand gevolgd door de Administratieve en ondersteunende diensten, terwijl deze sectoren in het Vlaams Gewest een gelijke absolute jobtoename kennen. Verder kent de Bouw in het Waals Gewest een even grote jobtoename als de Industrie, terwijl de Bouw in Vlaanderen in absolute cijfers wat achterop hinkt.⁵

Tot slot vinden we ook in het Waals Gewest de sterk positieve netto-evolutie in het Onderwijs (+ 3 721 job, - 694 jobs) en de Menselijke Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (+ 5 686 jobs, - 2 294 jobs). De Financiële activiteiten doen het net als in het Vlaams Gewest minder goed. Bij het Openbaar bestuur en defensie merken we geen negatieve maar een sterk positieve jobdynamiek.

⁵ De jobtoenamegraden in tabel 2.1 (zie verder) bieden hierover meer inzichten.

Tabel 2.1 Evolutie van de jobtoename- en jobafnamegraad per sector in het Vlaams Gewest (% , 2014-2017)

		2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad
A	Landbouw, bosbouw en visserij	17,1%	18,5%	15,5%	17,3%	22,3%	12,3%
BCDE	Industrie	3,3%	5,1%	3,8%	3,7%	3,9%	3,4%
F	Bouw	7,6%	9,5%	8,7%	8,4%	8,9%	7,8%
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	6,9%	6,5%	7,1%	6,0%	7,0%	6,0%
H	Vervoer en opslag	5,6%	4,5%	5,3%	4,5%	6,0%	3,8%
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	19,4%	15,4%	19,9%	16,2%	19,9%	15,6%
J	Informatie en communicatie	8,0%	7,3%	8,7%	5,8%	9,3%	6,0%
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	6,3%	4,0%	6,2%	5,4%	5,2%	5,8%
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	10,7%	8,9%	11,1%	8,9%	11,2%	8,7%
M	Vrije wetenschappelijke beroepen en technische activiteiten	8,4%	5,9%	9,4%	5,7%	10,0%	5,6%
N	Administratieve en ondersteunende diensten	9,3%	3,3%	8,2%	2,9%	8,3%	3,6%
O	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	1,5%	2,0%	1,4%	1,4%	1,6%	2,0%
P	Onderwijs	2,4%	0,4%	1,5%	0,9%	1,8%	0,5%
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	3,5%	1,1%	3,4%	1,3%	3,2%	1,2%
RSTU	Kunst, amusement en recreatie, overige diensten, diversen	10,1%	9,1%	9,2%	9,9%	10,5%	9,1%
Totaal (VG)		5,7%	4,7%	5,7%	4,3%	6,0%	4,2%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Relatief, in termen van jobtoenamegraad en jobafnamegraad, ziet de top 3 er heel anders uit. Tabel 2.1 zoomt in op de jobtoename- en jobafnamegraad binnen elke sector voor de opeenvolgende periodes tussen 2014 en 2017. We zien dat beide graden opvallend hoog zijn in de (kleine) sector Landbouw, bosbouw en visserij en de (grotere) sector Verschaffen van accommodatie en maaltijden. Op de derde plaats in 2016-2017 komt de (kleinere) sector Exploitatie van en handel in onroerend goed. Het gaat hierbij eerder om jobs gekenmerkt door flexibiliteit en kortlopende duur.

Over de opeenvolgende periodes van 2014-2015 tot 2016-2017 zien we een stijging van de jobtoenamegraad in elke sector. Enkel de sectoren Financiële activiteiten en verzekeringen, Administratieve en ondersteunende diensten, Onderwijs en Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening kennen een dalende jobtoenamegraad en vormen hiermee een uitzondering op deze algemene trend. We zien er bijkomend ook een stijging van de jobafnamegraad, met een opvallend sterke stijging binnen de Financiële activiteiten en verzekeringen. Dit zorgt voor de negatieve netto-evolutie voor deze sector zoals is gebleken in figuur 2.1.

Opvallend is de sterke daling in jobafnamegraad die we zien in de Landbouw, bosbouw en visserij, Industrie en Bouw. Ook in enkele andere sectoren zien we deze daling van de jobafnamegraad. Het is vooral in de niet-commerciële diensten (Openbaar bestuur en defensie, verplichte sociale verzekeringen, Onderwijs, Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening en Kunst, amusement en recreatie, Overige diensten, Diversen) dat we een stijging (of status quo) zien van de jobafnamegraad.

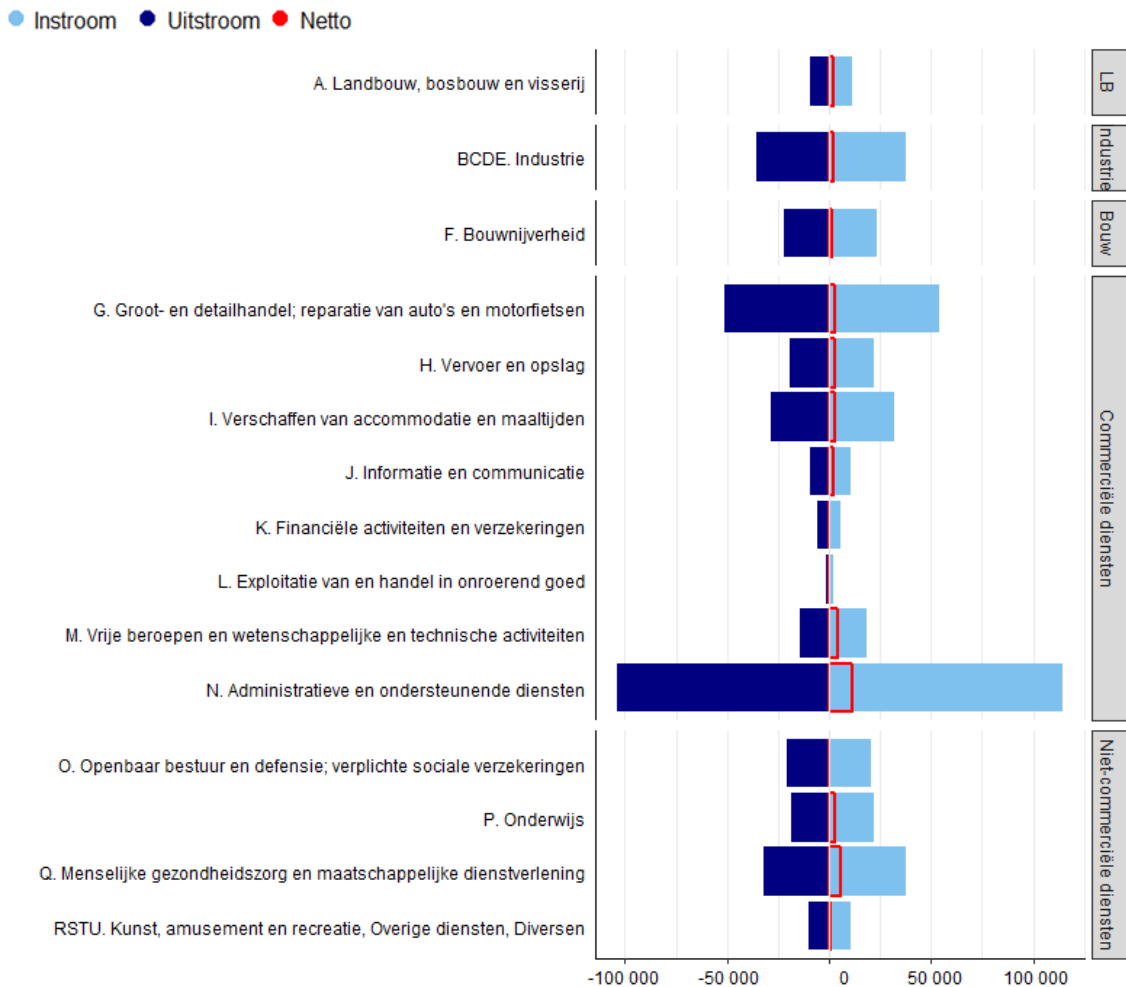
De publieke diensten kennen traditioneel een erg lage jobdynamiek, onder andere door de grote werkzekerheid binnen deze sectoren. Toch zien we dat twee sectoren hierbinnen, met name het Onderwijs en de Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, het minder goed doen. Ze kennen beide een daling van de jobtoenamegraad, terwijl de jobafnamegraad stijgt.

Het Waals Gewest kent deels een andere sectorale dynamiek dan het Vlaams Gewest (zie tabel b2.1 in bijlage). We zien ten eerste een discrepantie in de grootte van de jobtoenames in enkele sectoren. Zo kennen de Industrie, de Bouw en de publieke diensten hogere jobtoenamegraden dan in het Vlaams Gewest, de Administratieve en ondersteunende diensten (met uitzendsector) lagere. Opvallend voor de publieke diensten is dat de jobtoenamegraad in 2014-2015 hoger lag in het Vlaams Gewest, terwijl deze zoals gezegd in 2016-2017 lager eindigt. Deze groep (vooral Onderwijs en Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening) kende in het Vlaams Gewest een negatieve evolutie naar 2016-2017, die volledig uit blijft in het Waals Gewest. Meer nog, de sterk stijgende jobtoenamegraad, in combinatie met de dalende jobafnamegraad (of status quo), wijst op een sterke heropleving van deze sectoren binnen het Waals Gewest. Daarnaast kennen de Financiële activiteiten en verzekeringen en de Administratieve en ondersteunende diensten net als in het Vlaams Gewest een dalende jobtoenamegraad.

Ten tweede kennen, evenals in het Vlaams Gewest, vooral de commerciële diensten een stijgende jobafnamegraad (Vervoer en opslag, Financiële activiteiten en verzekeringen, Exploitatie van en handel in onroerend goed en Administratieve en ondersteunende diensten). De sterke daling in jobafnamegraad in de Industrie en Bouw is ook in het Waals Gewest opvallend.

2.2 Werknemersdynamiek per sector op de Vlaamse arbeidsmarkt

Figuur 2.2 Absolute instroom en uitstroom per sector in het Vlaams Gewest (#, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

In welke sectoren wordt het meest angeworven, en in welke sectoren vinden de meeste exits plaats? Figuur 2.2 geeft de werknemersdynamiek in absolute cijfers weer. De top 3 van sectoren met het grootste aantal aanwervingen wordt aangevoerd door de Administratieve en ondersteunende diensten, met voorsprong de sector met de grootste absolute instroom (+ 114 901 werknemers) en uitstroom (- 103 618 werknemers). In deze sector zit onder andere de uitzendarbeid vervat, waar er logischerwijs veel in- en uitstroom is door het hoge aandeel tijdelijke, kortlopende jobs. Op de tweede plaats komt de Groot- en detailhandel, gevolgd door de Industrie en de Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening.

Ondanks de hoge jobdynamiek die we in figuur 2.1 zagen binnen de sector Groot- en detailhandel, blijft de absolute werknemersdynamiek hier relatief beperkt. Wel zien we opnieuw de negatieve netto-evolutie binnen de sector Financiële activiteiten en verzekeringen: de uitstroom ligt hier hoger dan de instroom.

Anders dan bij de jobdynamiek wijkt de top 3 van sectoren met het grootste aantal aanwervingen in het Waals Gewest niet frappant af van deze in het Vlaams Gewest (figuur b2.2 in bijlage). De grootste

absolute instroom is ook hier voor de Administratieve en ondersteunende diensten (+ 35 737 werknemers), gevolgd door de Groot- en detailhandel (+ 23 857 werknemers) en het Openbaar bestuur en defensie (+ 18 778). Daarnaast kennen ook de Industrie en de Menselijke gezondheidszorg een hoge instroom van nieuwe werknemers. Dat de sector Openbaar bestuur en defensie hier hoog scoort, anders dan in het Vlaams Gewest, hangt samen met de sterke stijging die we zagen in de jobtoename (tabel b2.1).

Tabel 2.2 Evolutie van de instroom- en uitstroomgraad per sector in het Vlaams Gewest (% , 2014-2017)

		2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		Instroom- graad	Uitstroom- graad	Instroom- graad	Uitstroom- graad	Instroom- graad	Uitstroom- graad
A	Landbouw, bosbouw en visserij	44,7%	46,1%	44,6%	46,3%	52,9%	42,8%
BCDE	Industrie	9,1%	11,0%	9,9%	9,8%	10,6%	10,0%
F	Bouw	16,3%	18,1%	17,7%	17,4%	18,3%	17,2%
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	16,2%	16,0%	17,0%	16,1%	17,4%	16,5%
H	Vervoer en opslag	13,9%	13,0%	14,3%	13,3%	16,0%	13,8%
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	40,7%	36,9%	42,4%	38,8%	43,6%	39,2%
J	Informatie en communicatie	16,3%	15,0%	18,8%	16,1%	19,7%	16,3%
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	10,6%	9,4%	10,1%	10,0%	10,3%	10,5%
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	18,4%	16,6%	18,8%	16,9%	19,8%	17,4%
M	Vrije wetenschappelijke beroepen en technische activiteiten	17,5%	15,3%	19,5%	15,9%	20,6%	16,2%
N	Administratieve en ondersteunende diensten	43,3%	37,3%	43,6%	38,4%	44,1%	39,8%
O	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	8,9%	9,9%	9,7%	9,8%	10,0%	9,9%
P	Onderwijs	10,5%	8,5%	9,4%	8,6%	9,6%	8,3%
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	12,3%	9,9%	12,2%	10,1%	12,5%	10,6%
RSTU	Kunst, amusement en recreatie, overige diensten, diversen	21,1%	20,1%	20,5%	21,1%	22,2%	20,7%
Totaal (VG)		17,0%	16,0%	17,7%	16,3%	18,5%	16,7%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Hoe evolueren de aanwervingen in relatieve termen binnen deze sectoren? Net als bij de jobtoenamegraad (tabel 2.1) komt ook uit tabel 2.2 naar voor dat de in- en uitstroomgraden het hoogst zijn in de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij, Verschaffen van accommodatie en maaltijden en Administratieve en ondersteunende diensten. We zien hier een grote werknemersdynamiek door het grote verloop dat deze sectoren kenmerkt (onder andere door kortlopende jobs, seizoensarbeid, ...). De werknemersdynamiek in de Administratieve en ondersteunende diensten ligt grotendeels bij de uitzendsector.

Over de opeenvolgende periodes 2014-2015 tot 2016-2017 zien we in elke sector een stijging van de instroomgraad, behalve opnieuw in de Financiële activiteiten en verzekeringen en in het Onderwijs. De dalende instroomgraad binnen deze twee sectoren hangt samen met de dalende jobtoenamegraad die we zagen in tabel 2.1. De grootste stijging van de instroomgraad gebeurt in de meeste sectoren tussen 2015-2016 en 2016-2017.

Tussen 2014 en 2017 blijkt er over het algemeen ook een stijgende uitstroomgraad, behalve in de Landbouw, bosbouw en visserij, de Industrie en de Bouw, waar we ook al een dalende jobafnamegraad zagen. De positieve evolutie in werknemersdynamiek samen met de positieve evolutie van de jobdynamiek doen besluiten dat deze drie sectoren sterk aan het heropleven zijn. Opvallend zijn vervolgens opnieuw de sectoren Onderwijs en Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening. We zien hier een negatieve evolutie, ondanks de grote werkzekerheid die hier heerst. Deze wordt in het Onderwijs vooral veroorzaakt door een daling van de instroomgraad, terwijl in de Menselijke gezondheidszorg een stijging van de uitstroomgraad optreedt.

Indien opnieuw de vergelijking wordt gemaakt met het Waals Gewest (tabel b2.2 in bijlage) zien we enkele verschillen in de sectorale werknemersdynamiek. Ten eerste ligt de dynamiek, in overeenstemming met het algemene beeld, hoger voor het Vlaams Gewest. Dit betekent dat er meer mensen instromen (maar ook uitstromen) in het Vlaams Gewest dan in het Waals Gewest.⁶ Ten tweede kennen beide gewesten de trend naar een stijgende instroomgraad, al is in het Waals Gewest anders dan in Vlaanderen ook de evolutie in de Financiële activiteiten en verzekeringen en het Onderwijs positief. Een laatste verschil zien we in de uitstroomgraden. In Vlaanderen bleek over het algemeen een trend naar stijgende uitstroomgraad tussen de periodes 2014-2015 en 2016-2017, behalve in de Landbouw, Industrie en Bouw. In Wallonië zien we deze algemene trend ook, al daalt de uitstroomgraad enkel in de Bouw.⁷

2.3 Sectorale tewerkstelling naar job- en persoonskenmerken in het Vlaams Gewest

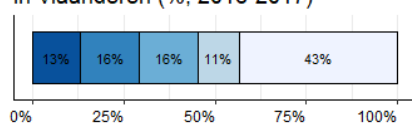
In deze sectie verschuift het perspectief naar de globale tewerkstelling, zonder rekening te houden met de nieuwe jobs of werknemers. We gaan dieper in op de verdeling van de globale tewerkstelling naar job- en persoonskenmerken. Zo bekijken we de totale tewerkstelling in Vlaanderen algemeen en per sector voor de kenmerken ondernemingsgrootte (jobkenmerk) en leeftijd, arbeidsregime en geslacht (persoonskenmerken). Voor de vergelijking met het Waals Gewest verwijzen we naar de bijlage (figuur b2.3).

6 Zoals reeds aan bod kwam spelen hier verschillende verklaringen: de relatief oudere beroepsbevolking, de grotere rol van uitzendarbeid evenals de hogere jobrotatiegraad in het Vlaams Gewest.

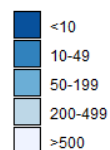
7 We zien bijkomend ook een dalende uitstroomgraad in de sector van Kunst, amusement en recreatie over de periode 2014-2015 tot 2016-2017.

Figuur 2.3 Sectorale tewerkstelling naar ondernemingsgrootte, leeftijd, arbeidsregime en geslacht in het Vlaams Gewest (% , 2016-2017)

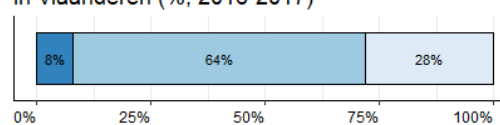
Totale tewerkstelling naar ond.grootte in Vlaanderen (% , 2016-2017)

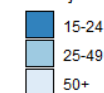
Ondernemingsgrootte

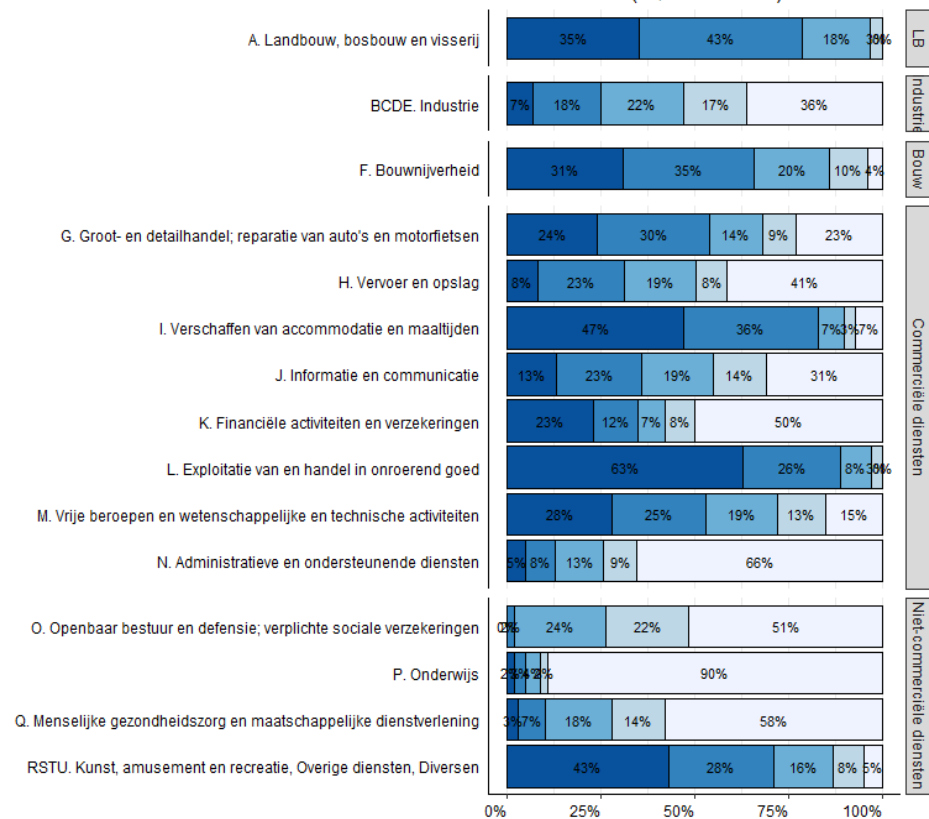
Totale tewerkstelling naar leeftijd in Vlaanderen (% , 2016-2017)

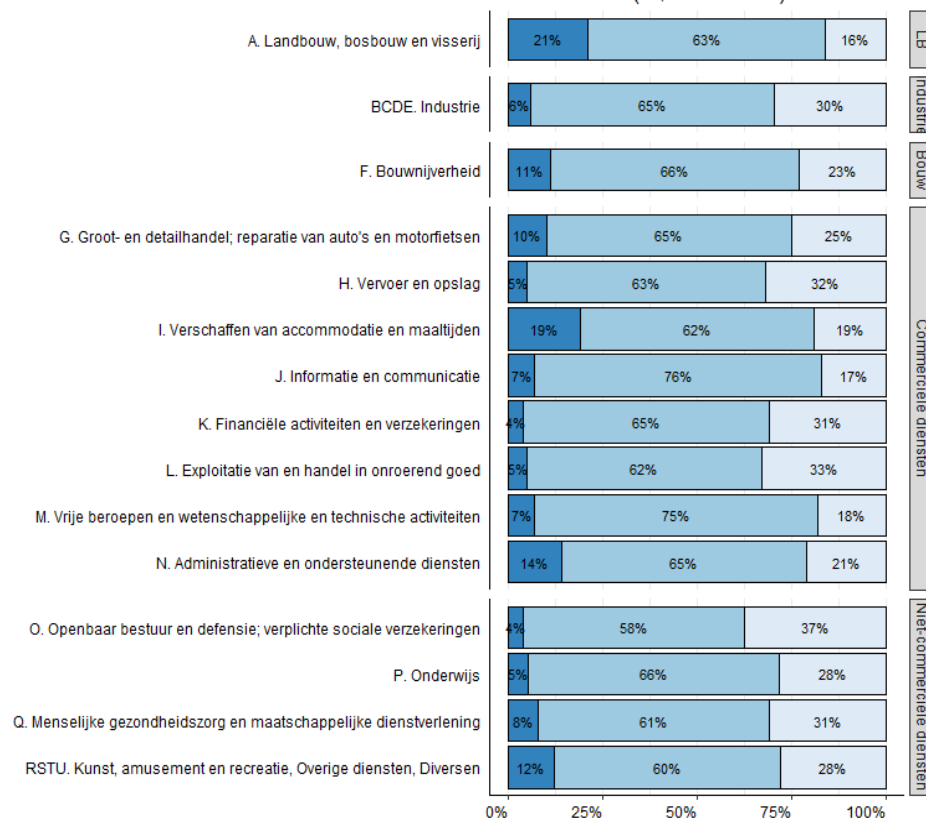
Leeftijd

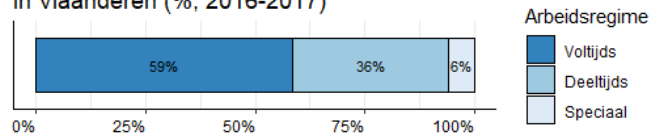
Tewerkstelling naar sector en ond.grootte in Vlaanderen (% , 2016-2017)

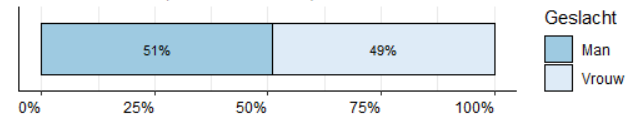
Tewerkstelling naar sector en leeftijd in Vlaanderen (% , 2016-2017)

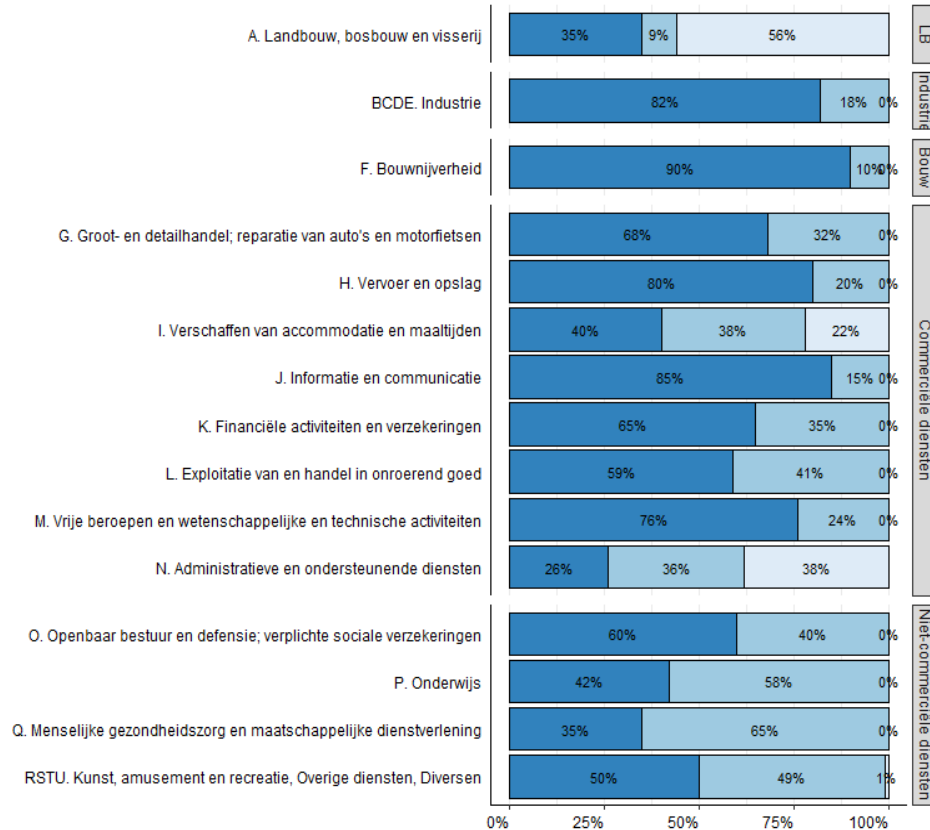
Totale tewerkstelling naar arbeidsregime in Vlaanderen (% , 2016-2017)

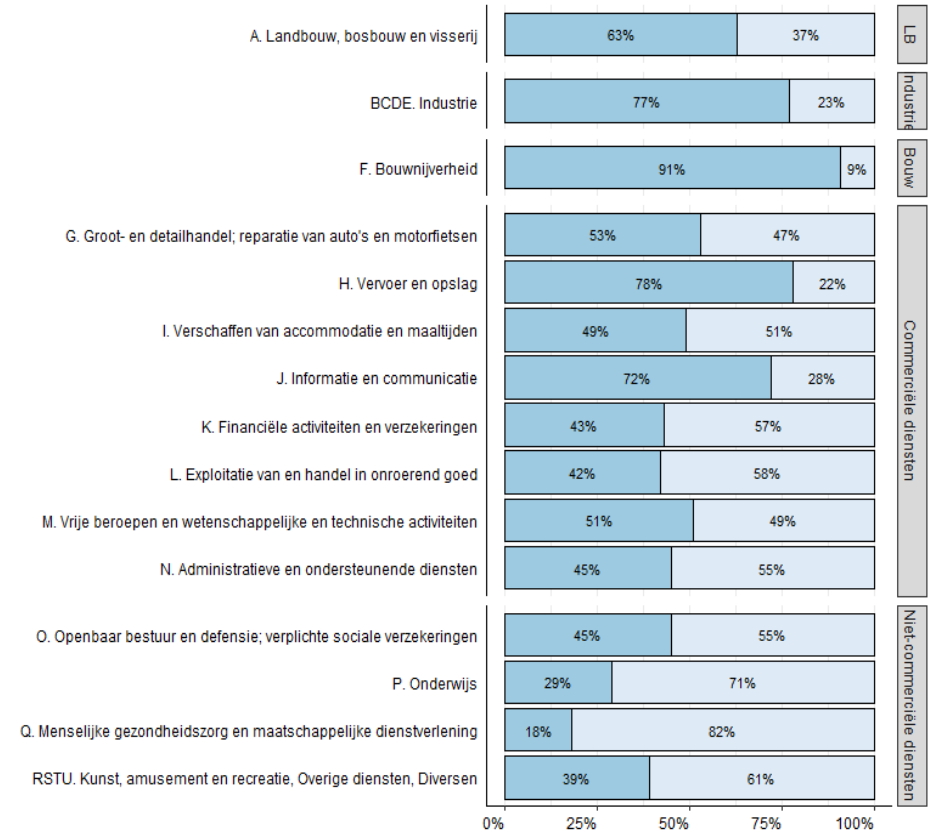
Totale tewerkstelling naar geslacht in Vlaanderen (% , 2016-2017)

Tewerkstelling naar sector en arbeidsregime in Vlaanderen (% , 2016-2017)

Tewerkstelling naar sector en geslacht in Vlaanderen (% , 2016-2017)

Ondernemingsgrootte

De eerste figuur geeft de tewerkstelling naar ondernemingsgrootte weer voor het Vlaams Gewest in de periode 2016-2017. Op Vlaams niveau zijn ongeveer drie op tien werknemers actief in een bedrijf met minder dan 50 werknemers. Verder opgesplitst zien we 13% van de totale tewerkstelling in ondernemingen met minder dan 10 werknemers en 16% in ondernemingen met 10 tot 49 werknemers. Vervolgens zit 16% van de tewerkstelling in bedrijven met 50 tot 199 werknemers, 11% in bedrijven tussen 200 en 499 werknemers en 43% is actief in ondernemingen met meer dan 500 werknemers.

Elke sector kent zijn eigen verdeling. Zoals te verwachten zit in de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (78%) en Verschaffen van accommodatie en maaltijden (83%) de meeste tewerkstelling in kleine ondernemingen (<10 en 10-49 werknemers). De micro-ondernemingen (<10 werknemers) zijn vooral belangrijk voor de tewerkstelling in de Exploitatie van en handel in onroerend goed (63%). De middelgrote ondernemingen (50-199 en 200-499 werknemers) doen het goed in de Industrie (39%) en in Openbaar bestuur en defensie (46%). Tot slot is het grootste deel van de werknemers in de sectoren Administratieve en ondersteunende diensten (66%) en Onderwijs (90%) actief in een bedrijf van meer dan 500 werknemers.

Leeftijd

De figuur rechts geeft de verdeling van de tewerkstelling naar leeftijd. Algemeen is binnen het Vlaams Gewest de groep van 25-49 jarigen het best vertegenwoordigd (64%) in de totale tewerkstelling. Iets minder dan drie op tien van de werknemers is ouder dan 50 en 8% is tussen 15 en 24 jaar oud.

Een opvallende leeftijdsverdeling zien we in de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij, Verschaffen van accommodatie en maaltijden en Administratieve en ondersteunende diensten, waar respectievelijk 21%, 19% en 14% van de tewerkgestelden jonger is dan 25 jaar. Een opvallend oudere sector is Openbaar bestuur en defensie, waar 37% ouder is dan 50. De vergrijzing speelt deze sector dus ernstig parten. Een sector waar een grote deel van de tewerkstelling zich in de middengroep (25-49 jaar) bevindt, is Informatie en communicatie (76%).

Arbeidsregime

In de eerste figuur op de volgende pagina zien we de tewerkstelling in het Vlaams Gewest opgedeeld naar arbeidsregime. Van alle werknemers actief in Vlaanderen werkt 59% in een voltijds regime, terwijl 36% in een deeltijds statuut aan de slag is en 6% in een kortlopend contract.

Twee sectoren waar typisch vooral voltijdse contracten worden afgesloten zijn de Industrie (82%) en de Bouw (90%). Daarnaast kennen ook Informatie en communicatie (85%) en Vervoer en opslag (80%) een hoog aandeel voltijds tewerkgestelden. In de sector Menselijke gezondheidszorg is meer dan de helft van de werknemers actief in een deeltijds contract (65%). De deeltijdse contracten zitten in de lift binnen de volledige groep van de niet-commerciële diensten: minstens 40% tot maximaal 65% werkt in deze sectoren deeltijds. De speciale statuten⁸ vinden we terug in de meest dynamische sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (56%), Verschaffen van accommodatie en maaltijden (22%) en Administratieve en ondersteunende diensten (38%). In deze laatste zit uitzendarbeid vervat. Niet toevallig zijn dit dezelfde sectoren met een opmerkelijk jong tewerkstellingsprofiel.

Geslacht

De laatste figuur zoomt in op de Vlaams tewerkstelling per geslacht. We zien dat de genderverdeling in Vlaanderen in evenwicht is: 51% van de tewerkgestelden is mannelijk, terwijl 49% vrouwelijk is.

Naar sector is er wel een sterke segmentering naar gender. De sectoren Industrie (77%) en Bouw (91%) zijn traditioneel erg mannelijke sectoren. Daarnaast zien we dat de genderverdeling die we in

⁸ De speciale statuten omvatten uitzendkrachten, seizoenarbeiders of gelegenhedswerkers in de Landbouw, bosbouw en visserij, de Horeca of de uitzendsector (binnen de sector Administratieve en ondersteunende diensten). Deze groep kan voltijds of deeltijds in dienst zijn, maar het contract is telkens van kortere duur.

het Vlaams Gewest zien, over het algemeen behouden blijft in de groep van de commerciële diensten, al zijn de sectoren Vervoer en opslag (78%) en Informatie en communicatie (72%) opvallend mannelijk. In de sectoren binnen de niet-commerciële diensten werken dan weer hoofdzakelijk vrouwen. Grosso modo volgt de genderverdeling per sector de verdeling naar arbeidsregime; in mannelijke sectoren worden vooral voltijdse contracten gegeven, terwijl typisch vrouwelijke sectoren een groter aandeel deeltijdsen kennen.

3 | Tewerkstellingsdynamiek in de Vlaamse subregio's

In dit derde hoofdstuk ligt de focus op de dynamiek van de subregionale arbeidsmarkten. Als afbakeningscriterium hanteren we de indeling in arrondissementen. De bespreking start met een algemeen beeld van de arbeidsmarktdynamiek, gevolgd door een dieper beeld van de job- en werknemersdynamiek per subregio.

3.1 De subregionale arbeidsmarktdynamiek in een oogopslag

Tabel 3.1 Arbeidsmarktdynamiek in de Vlaamse subregio's (#, 2016-2017)

Subregio (subr.)	Netto-evolutie	Job-toename	Job-afname	Instroom	Interne verschuiving naar subr.	Uitstroom	Interne verschuiving uit subr.
Hasselt	3 502	12 675	9 173	33 599	1 850	30 007	1 940
Maaseik	402	4 410	4 008	11 561	560	11 324	395
Tongeren	724	4 122	3 398	9 792	292	8 637	723
Antwerpen	6 051	27 705	21 654	75 601	3 226	68 965	3 811
Mechelen	2 160	9 211	7 051	22 868	1 837	21 109	1 436
Turnhout	2 434	10 242	7 808	29 439	882	26 640	1 247
Aalst	2 222	5 150	2 928	12 651	1 075	11 043	461
Dendermonde	-131	3 634	3 765	8 798	362	7 902	1 389
Eeklo	335	1 529	1 194	4 075	169	3 559	350
Gent	5 858	15 949	10 091	45 482	2 046	40 091	1 579
Oudenaarde	17	2 117	2 100	5 536	302	5 277	544
Sint-Niklaas	3 198	7 819	4 621	16 680	2 046	14 714	814
Halle-Vilvoorde	4 762	17 097	12 335	40 083	3 708	36 128	2 901
Leuven	2 413	9 691	7 278	26 037	1 387	23 569	1 442
Brugge	1 715	7 059	5 344	18 876	1 125	17 521	765
Diksmuide	157	958	801	2 208	80	1 973	158
Ieper	722	2 526	1 804	6 303	345	5 696	230
Kortrijk	2 078	7 830	5 752	21 162	1 065	18 929	1 220
Oostende	498	2 780	2 282	7 660	301	7 032	431
Roeselare	1 955	5 277	3 322	14 088	736	11 981	888
Tielt	814	2 463	1 649	5 652	237	4 834	241
Veurne	33	1 346	1 313	3 834	91	3 582	310

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Tabel 3.1 geeft de absolute cijfers weer voor de subregionale dynamieken in het Vlaams Gewest. Deze cijfers zijn sterk afhankelijk van de grootte van elk subregio, waardoor we de grootste absolute dynamieken dan ook zien in Antwerpen, Gent en Halle-Vilvoorde. Het gewicht van de grotere agglomeraties bepalen dus het absolute beeld. De netto-evolutie is voor quasi alle subregio's positief; enkel in Dendermonde was er een daling van de tewerkstelling. De tabel hieronder (tabel 3.2) bekijkt de cijfers in de vorm van graden, waardoor de analyse van dynamieken over de subregio's heen beter vergelijkbaar wordt.

Tabel 3.2 Arbeidsmarktdynamiek in de Vlaamse subregio's (% , 2016-2017)

Subregio (subr.)	Netto-evolutie	Job-toename	Job-afname	Instroom	Interne verschuiving naar subr.	Uitstroom	Interne verschuiving uit subr.
Hasselt	2,0%	7,4%	5,3%	19,5%	1,1%	17,5%	1,1%
Maaseik	0,6%	6,6%	6,00%	17,2%	0,8%	16,8%	0,6%
Tongeren	1,5%	8,6%	7,1%	20,4%	0,6%	18,0%	1,5%
Antwerpen	1,5%	6,9%	5,4%	18,7%	0,8%	17,1%	0,9%
Mechelen	1,7%	7,3%	5,6%	18,1%	1,5%	16,7%	1,1%
Turnhout	1,5%	6,3%	4,8%	18,2%	0,5%	16,5%	0,8%
Aalst	3,2%	7,5%	4,3%	18,3%	1,6%	16,0%	0,7%
Dendermonde	-0,3%	7,5%	7,8%	18,2%	0,8%	16,3%	2,9%
Eeklo	1,5%	6,9%	5,4%	18,4%	0,8%	16,1%	1,6%
Gent	2,4%	6,6%	4,2%	18,8%	0,8%	16,6%	0,7%
Oudenaarde	0,1%	6,3%	6,3%	16,6%	0,9%	15,8%	1,6%
Sint-Niklaas	3,9%	9,4%	5,6%	20,1%	2,5%	17,8%	1,00%
Halle-Vilvoorde	2,1%	7,7%	5,5%	18,0%	1,7%	16,2%	1,3%
Leuven	1,6%	6,4%	4,8%	17,1%	0,9%	15,5%	0,9%
Brugge	1,6%	6,7%	5,1%	17,9%	1,1%	16,6%	0,7%
Diksmuide	1,3%	7,8%	6,6%	18,0%	0,7%	16,1%	1,3%
Ieper	2,0%	7,1%	5,1%	17,8%	1,00%	16,1%	0,7%
Kortrijk	1,8%	6,8%	5,0%	18,3%	0,9%	16,4%	1,1%
Oostende	1,2%	6,7%	5,5%	18,6%	0,7%	17,1%	1,1%
Roeselare	3,1%	8,2%	5,2%	21,9%	1,2%	18,7%	1,4%
Tielt	2,5%	7,6%	5,1%	17,4%	0,7%	14,9%	0,7%
Veurne	0,2%	7,2%	7,0%	20,4%	0,5%	19,1%	1,7%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

In quasi elke subregio is de jobtoenamegraad groter dan de jobafnamegraad. Enige uitzondering is, zoals reeds werd aangegeven, de subregio Dendermonde. Hier zijn er dus meer jobs verdwenen dan er zijn bijgekomen. De instroomgraad is voor elke subregio wel steeds hoger dan de uitstroomgraad, ook voor Dendermonde. Het verschil tussen beide graden is verder meestal hoger dan 1 procentpunt. Het beeld dat we verkrijgen komt overeen met de fase van de conjunctuur waarin we ons bevinden. We maken in 2016-2017 een piek in de conjunctuur mee die positief afstraalt op elke subregio. Toekomstige edities zullen uitwijzen of en waar er een conjuncturele afzwakking zal optreden.

Gradueel uitgedrukt wordt de bruto jobgroei aangevoerd door de subregio's Sint-Niklaas (9,4% op 82 852 arbeidsplaatsen), Tongeren (8,6% op 48 067) en Roeselare (8,2% op 64 200). Anders dan voor

het absolute beeld reflecteert het relatieve beeld eerder een groei in de periferie. In netto-termen kennen Sint-Niklaas en Roeselare een hoge netto-evolutie, door het samengaan met een relatief lage jobafnamegraad (5,6% respectievelijk 5,2%). In Tongeren daarentegen is de jobafnamegraad erg hoog (7,1%). Ook Aalst kent een hoge netto-evolutie, al wordt deze veroorzaakt door een andere bruto-verhouding. De subregio wordt immers gekenmerkt door een gemiddelde jobtoenamegraad (7,5%) maar vooral een erg lage jobafnamegraad (4,3% op 68 965 arbeidsplaatsen). In Gent vinden we de laagste jobafnamegraad terug (4,2% op 242 214 arbeidsplaatsen).

De hoogste instroomgraad vinden we opnieuw in de subregio's Roeselare en Tongeren, maar ook in Veurne is deze aanzienlijk. Respectievelijk 219, 204 en 204 werknemers op 1 000 zijn hier in de periode 2016-2017 ingestroomd. De hoge instroomgraad gaat in deze subregio's gepaard met een hoge uitstroomgraad (respectievelijk 187, 180 en 191 op 1 000), wat wil zeggen dat hier een hoge werknemersdynamiek geldt. Dit is in het geval van Roeselare te wijten aan onder andere het belang van de dynamische uitzendsector in de tewerkstelling. Deze subsector is op zich goed voor 11% van de totale tewerkstelling in Roeselare. In de subregio's van de provincie Vlaams-Brabant zien we een lage instroomgraad, die gepaard gaat met een erg lage uitstroomgraad. Hier speelt veel minder dynamiek dan in de andere provincies.

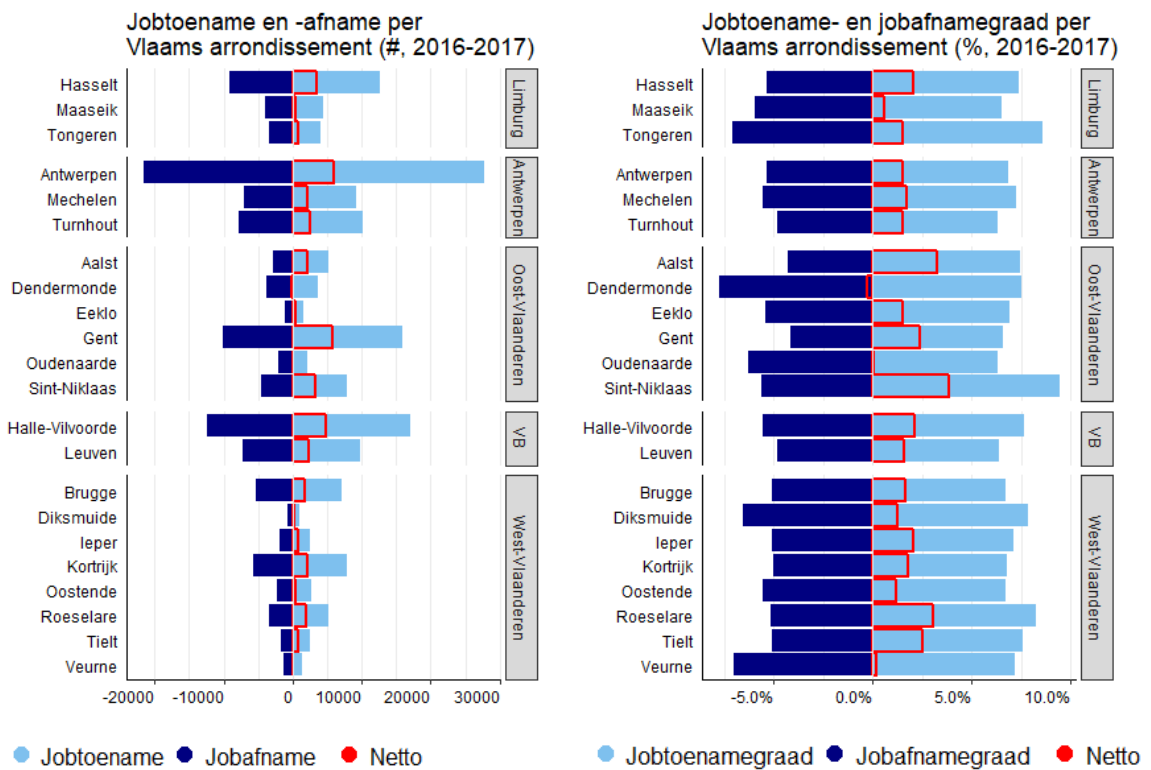
De interne verschuivingen tonen in welke mate er jobs verschoven zijn vanuit of naar andere vestigingen van de verschillende ondernemingen, gelegen in alle andere subregio's. Deze dynamiek staat dus los van de creatie of destructie van jobs op ondernemingsniveau. In bepaalde gevallen kunnen deze verschuivingen de netto-evolutie sterk beïnvloeden, of keren. Zo zijn er opvallend veel verschuivingen naar (25 op 100) en slechts weinig uit (10 op 100) de subregio Sint-Niklaas. In Dendermonde zien we het omgekeerde (8 verschuivingen op 100 naar het arrondissement, 29 op 100 uit). Gezien hun nabije geografisch ligging lijkt de kans groot dat de verschuivingen uit Dendermonde voor een deel de subregio Sint-Niklaas ten goede komen. De netto-evolutie voor Dendermonde is hierdoor negatief geworden.

Indien we ten slotte de verhouding tussen nabijgelegen subregio's en de rol van subregio's met de provinciehoofdstad bekijken, zien we dat in de provincie Limburg de subregio met provinciehoofdstad Hasselt de meest positieve evolutie kent, terwijl dit in de andere provincies niet het geval is. Zo kent bijvoorbeeld Mechelen een hogere jobtoenamegraad dan Antwerpen, en ook Halle-Vilvoorde doet het beter dan Leuven. Ook opvallend is dat de negatieve evolutie die Dendermonde treft, niet gevoeld wordt in de aangrenzende subregio's (zie verder).

3.2 Jobdynamiek in Vlaanderen op subregionaal niveau

We kregen reeds een eerste blik op de verschillende dynamieken die spelen binnen de Vlaamse subregio's. Hieronder gaan we verder in op de jobdynamiek en geven we weer hoe deze over de drie periodes geëvolueerd is. Daarop volgt een analyse van de instroom per subregio naar ondernemingsgrootte en sector.

Figuur 3.1 Jobtoename en -afname per Vlaamse subregio(# & %, 2016-2017)

We hernemen eerst de cijfers uit tabel 3.1 en tabel 3.2. De grafiek links in figuur 3.1 toont in absolute cijfers de jobtoename en -afname voor elke subregio. Hier zien we duidelijk het belang - en de omvang - van de subregio Antwerpen.

De figuur rechts geeft een visuele weergave van de relatieve jobtoename en -afname. Positieve uitschieters zijn de subregio's Sint-Niklaas, Roeselare en Tongeren. Als we enkel focussen op de jobafnamegraad, zijn de grootste verliezers de subregio's Dendermonde, Tongeren en Veurne.

Tabel 3.3 Evolutie van de jobtoename- en jobafnamegraad per Vlaamse subregio (% , 2014-2017)

	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad
Hasselt	7,3%	8,5%	8,3%	5,7%	7,4%	5,3%
Maaseik	7,2%	5,0%	6,8%	5,3%	6,5%	6,0%
Tongeren	9,3%	8,6%	7,1%	6,8%	8,6%	7,1%
Antwerpen	6,9%	5,5%	6,3%	5,4%	6,9%	5,4%
Mechelen	7,5%	5,9%	6,4%	5,0%	7,3%	5,6%
Turnhout	7,0%	4,9%	6,2%	5,1%	6,3%	4,8%
Aalst	6,8%	5,5%	6,8%	5,3%	7,5%	4,2%
Dendermonde	6,9%	6,6%	7,0%	5,9%	7,5%	7,8%
Eeklo	6,8%	7,2%	6,6%	6,7%	6,9%	5,4%
Gent	7,2%	4,4%	6,1%	4,4%	6,6%	4,2%
Oudenaarde	7,2%	5,9%	6,1%	5,0%	6,3%	6,3%
Sint-Niklaas	8,4%	6,0%	8,4%	5,9%	9,4%	5,6%
Halle-Vilvoorde	7,1%	7,0%	7,9%	6,0%	7,7%	5,5%
Leuven	6,2%	5,9%	5,6%	4,9%	6,4%	4,8%
Brugge	6,4%	6,4%	6,4%	5,2%	6,7%	5,1%
Diksmuide	6,9%	7,4%	7,4%	6,3%	7,8%	6,5%
Ieper	6,5%	5,8%	6,7%	4,9%	7,1%	5,1%
Kortrijk	6,2%	5,5%	6,1%	4,7%	6,8%	5,0%
Oostende	6,9%	7,7%	6,8%	5,5%	6,7%	5,5%
Roeselare	9,2%	5,6%	7,2%	4,9%	8,2%	5,2%
Tielt	7,3%	5,9%	7,0%	5,6%	7,6%	5,1%
Veurne	8,3%	6,8%	8,6%	5,8%	7,2%	7,0%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Tabel 3.3 bekijkt de evolutie van de jobdynamiek voor elke subregio. Inzake de jobtoenamegraad verschilt het beeld sterk tussen de subregio's. Zo kennen de subregio's binnen de provincie Limburg gezamenlijk een dalende jobtoenamegraad tussen 2014-2015 en 2016-2017, met enkel een lichte stijging in Hasselt. De subregio's in de provincie Antwerpen kennen een dalende jobtoenamegraad (met een status quo in subregio Antwerpen), terwijl deze in de provincie Vlaams-Brabant een stijging kennen tussen 2014-2015 en 2016-2017. In Oost-Vlaanderen (Gent en Oudenaarde) en West-Vlaanderen (Oostende, Roeselare en Veurne) krijgen we een gemengd beeld te zien: slechts enkele subregio's laten een dalende jobtoenamegraad zien, terwijl het merendeel een stijgende evolutie kent.

Samenvattend kunnen we besluiten dat heel wat subregio's een daling van de jobtoenamegraad tussen 2014-2015 en 2015-2016 kenden en een opwaartse trend naar 2016-2017. De subregio's Roeselare of Tongeren zijn hiervan sterke voorbeelden. Enkele andere maakten de omgekeerde evolutie mee, zoals Hasselt.

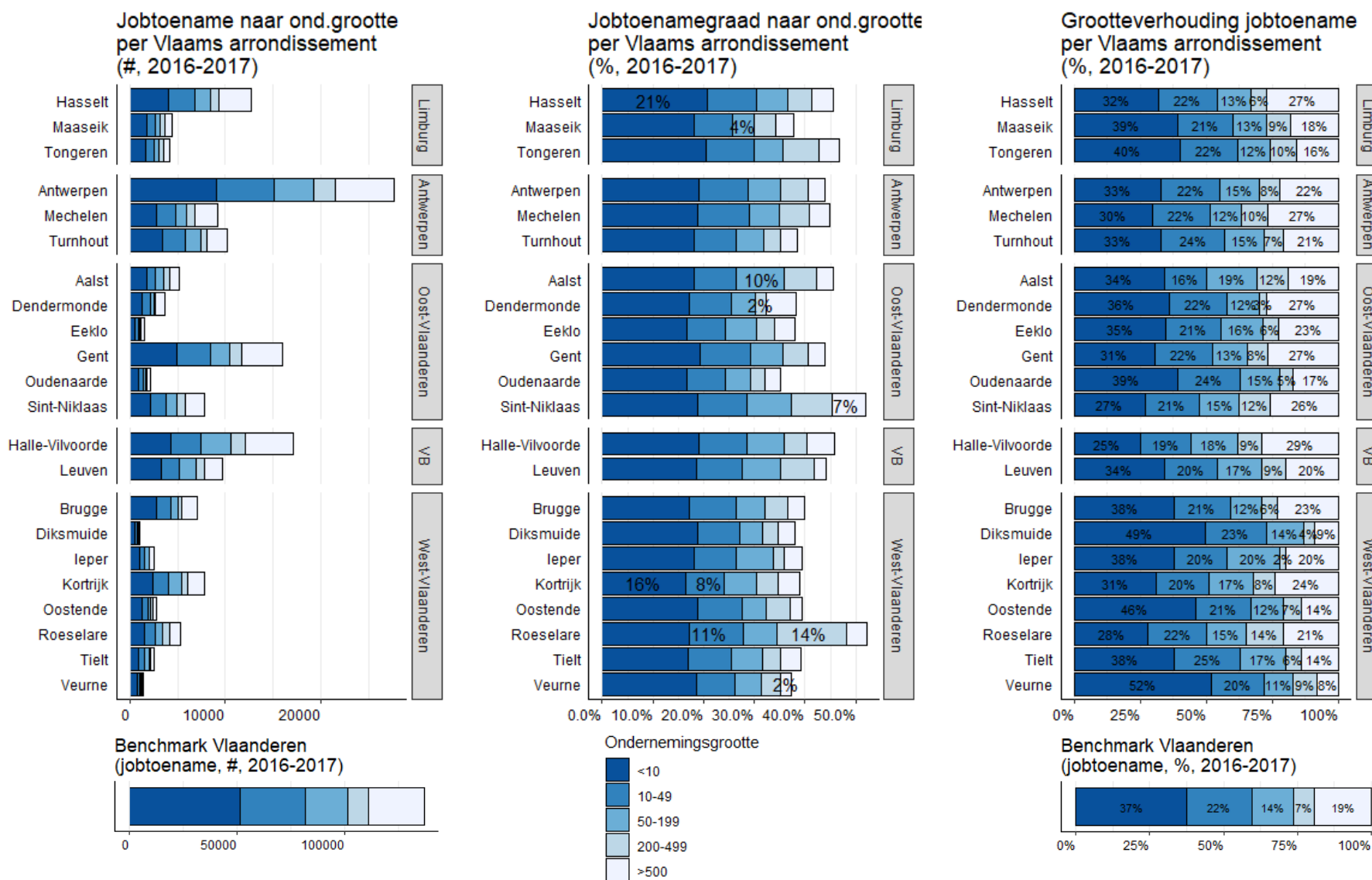
In de jobafnamegraad zien we binnen heel wat subregio's tussen 2014-2015 en 2016-2017 een daling. We kunnen stellen dat als de jobafnamegraad daalt, deze vaak stevig daalt (bijvoorbeeld in Hasselt, Eeklo of Oostende). Een stijgende jobafnamegraad zien we in enkele subregio's in Limburg (Maaseik), Oost-Vlaanderen (Dendermonde en Oudenaarde) en West-Vlaanderen (Veurne). Dit zijn alle relatief kleine subregio's. Wat Dendermonde betreft, (dat in 2016-2017 als enige subregio een

negatieve netto-evolutie kent, zie tabel 3.2), is een hoge jobafnamegraad geen vast gegeven. Zo stijgt deze in één jaar tijd van 5,9% naar 7,8%. Gezien de aard van de interne verschuivingen die we in tabel 3.2 zagen, lijkt de kans groot dat het gaat om een eenmalige verschuiving van een vestiging van een onderneming van Dendermonde naar Sint-Niklaas.

3.3 Jobtoename naar jobkenmerken per Vlaamse subregio

In deze sectie volgt een verdere analyse van de jobdynamiek naar enkele belangrijke jobkenmerken. We bekijken vooreerst de verdeling van de jobtoename per ondernemingsgrootte. De figuren geven de absolute toename per subregio, de toenamegraad en de relatieve verdeling van de jobtoename per ondernemingsgrootte weer. Daarna volgt een analyse van de jobtoename per hoofdsector.

Figuur 3.2 Jobtoename per subregio naar ondernemingsgrootte (# & %, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

De linkse grafiek in figuur 3.2 toont de jobtoename naar ondernemingsgrootte in absolute termen. Deze figuur is een handig ijkpunt bij het analyseren van de tweede en derde grafiek: zo kan er meteen nagegaan worden hoe groot de absolute dynamiek is in een bepaalde subregio. We zien in Antwerpen de grootste absolute toename, niet verwonderlijk gezien de grootte van deze subregio. In West- en Oost-Vlaanderen zijn er verder veel kleine subregio's met een lage absolute toename. De grootste absolute toename zit binnen de ondernemingen van minder dan 10 werknemers, zowel in Vlaanderen als in elke subregio apart.

In de tweede grafiek zien we dat de ondernemingen van minder dan 10 werknemers naast de hoogste absolute toename ook de hoogste toenamegraad kennen. In Hasselt bedraagt deze relatieve toename 21%, de laagste graad zien we in Kortrijk (16%). Ook wat de bedrijven van 10 tot 49 werknemers betreft is de relatieve jobtoename het laagst in Kortrijk (8%); het verschil met de hoogste graad is echter beperkt (Roeselare, met 11%).

Heel wat subregio's hangen voor de categorie bedrijven met 50 tot 199 werknemers rond een jobtoenamegraad van 5 tot 6%. Sterke outliers zijn Aalst (10%) en Sint-Niklaas (9%). Bij de ondernemingen met 200-499 werknemers zijn er grote verschillen tussen de subregio's. De jobtoenamegraad varieert van 2% in Dendermonde tot 14% in Roeselare. Dit hoge cijfer in Roeselare is te wijten aan het belang van Administratieve en ondersteunende diensten (w.o. de uitzendsector): 24% van de jobtoename zit hier, en bovendien bevindt 25% van deze jobtoename zich in bedrijven met 200 tot 499 werknemers.

In de bedrijven van meer dan 500 werknemers zien we algemeen een erg lage jobtoenamegraad. Dit is deels te verklaren doordat de behoefte aan arbeidsflexibiliteit in grote ondernemingen makkelijker intern kan opgevangen worden, bijvoorbeeld door interne verschuivingen. De jobtoenamegraad is voor deze ondernemingen het laagst in Veurne (2%), een kleine subregio waarin slechts 8% van de totale jobtoename gesitueerd is in bedrijven met meer dan 500 werknemers. In Sint-Niklaas zien we de hoogste jobtoenamegraad (7%). Bovendien zit 37% van de totale tewerkstelling hier in de grote bedrijven (w.o. Febelco, NIKO group of Fujifilm Group Belgium).

De rechtse grafiek toont welk percentage van de jobtoename elk soort onderneming per subregio voor zijn rekening neemt. Zo is in Vlaanderen 37% van de jobtoename gesitueerd in ondernemingen van minder dan 10 werknemers, 22% valt in ondernemingen met 10-49 werknemers, 14% zit in ondernemingen van 50-199 werknemers, 7% in ondernemingen met 200 tot 499 werknemers en 19% in ondernemingen van meer dan 500 werknemers.

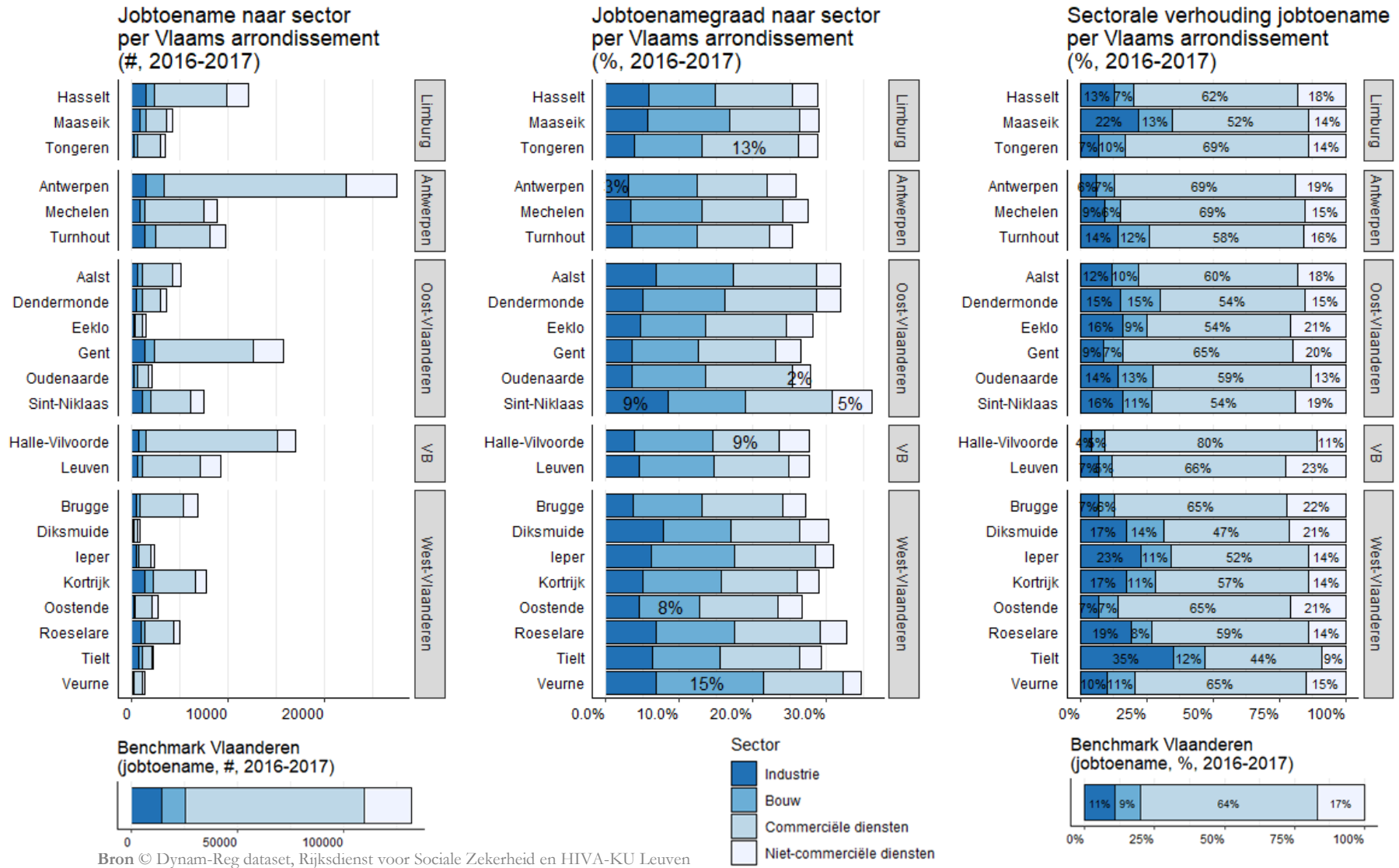
Binnen de groep van ondernemingen met minder dan 10 werknemers wijken sommige subregio's sterk af van het beeld in Vlaanderen. Zo zit in Diksmuide en Veurne (waar de absolute toename erg laag is) ongeveer de helft van de totale toename in ondernemingen met minder dan 10 werknemers, terwijl dit in Halle-Vilvoorde slechts 25% is.

De verschillen tussen de subregio's blijven voor de jobtoename bij ondernemingen van 10 tot 49 en van 50 tot 199 werknemers relatief beperkt. Het grootste percentage in de eerste categorie situeert zich in Tielt (25%) en de laagste in Aalst (16%); voor de tweede categorie wordt dit respectievelijk Ieper (20%) en Veurne (11%).

Voor de ondernemingen met 200 tot 499 werknemers vallen opnieuw de sterke verschillen tussen de subregio's op. 14% van de totale jobtoename in Roeselare is van de hand van de bedrijven met 200 tot 499 werknemers, terwijl dit in Ieper slechts 2% is. Zoals boven aangehaald speelt hier de uitzendsector.

In Halle-Vilvoorde valt ten slotte bijna een derde van de totale jobtoename de bedrijven met meer dan 500 werknemers te beurt. Grote aanwezigheid hier is de sector Administratieve en ondersteunende diensten: liefst 13% van de totale jobtoename zit in de grote bedrijven in deze sector, of zelfs iets minder dan de helft van de totale jobtoename binnen grote ondernemingen in totaal. In Veurne is slechts 8% van de totale toename toe te schrijven aan bedrijven met meer dan 500 werknemers.

Figuur 3.3 Jobtoename per subregio naar hoofdsectoren (# & %, 2016-2017)

Vervolgens hernemen we deze analyse, maar dan per hoofdsector. De linkse grafiek in figuur 3.3 toont de absolute jobtoename per activiteit. Deze figuur geldt opnieuw als basis voor de twee volgende grafieken. Wederom zien we de grote absolute cijfers in Antwerpen en de lage absolute dynamiek in enkele sectoren in West- en Oost-Vlaanderen. De grootste absolute jobtoename zit binnen de groep van de commerciële diensten, zowel in Vlaanderen als in elke subregio afzonderlijk.

De tweede grafiek toont de jobtoenamegraad per hoofdsector. Heel wat subregio's kennen in de industrie een jobtoenamegraad tussen 4 en 6%. Twee outliers zijn Sint-Niklaas (9%) en Antwerpen (3%). De Antwerpse haven voorziet dan wel veel tewerkstelling in de industrie, dit vertaalt zich niet noodzakelijk in een hoge jobtoename.

In bijna elke subregio valt de jobtoenamegraad in de bouw tussen de 9 en 11%. Een erg hoge toenamegraad zien we in Veurne (15%), een erg lage graad valt op in Oostende (8%). Dit zijn beide erg kleine subregio's.

In de commerciële diensten zien we weinig variatie tussen de subregio's. Voor elke subregio valt de jobtoenamegraad tussen de 9 en de 12%. Enige uitzondering is Tongeren, met een jobtoenamegraad van 13%. Dat Tongeren het opvallend goed doet in de groep van de commerciële diensten wordt sterk beïnvloed door de NACE sector N, administratieve en ondersteunende diensten. Hier zien we een jobtoenamegraad van 17%, wat relatief gezien de hoogste toename is over alle subregio's beschouwd.

Ook bij de niet-commerciële diensten vinden we weinig verschil in jobtoename tussen de subregio's, de graad schommelt telkens tussen 2% (in Oudenaarde, een erg kleine subregio) en 5% (in Sint-Niklaas). Dat de jobtoenamegraad in elke subregio zo beperkt is, ligt aan het feit dat de sectoren binnen de groep van de niet-commerciële diensten vaak heel stabiele sectoren zijn met een grote werkzekerheid.

In de rechtse grafiek komen we ten slotte per subregio te weten hoeveel van de totale jobtoename zich in elke hoofdsector manifesteert. Binnen Vlaanderen zien we dat 11% van de totale jobtoename valt binnen de industrie, 9% in de bouw, 64% in de commerciële diensten en 17% in de niet-commerciële diensten.

Het beeld per subregio wijkt voor de groep van de industrie sterk af van het Vlaamse gemiddelde: zo is de industrie in Halle-Vilvoorde goed voor slechts 4% van de totale jobtoename, terwijl dit in Tielt 35% is. We zien dat de industrie ook voor andere subregio's in West-Vlaanderen een groot belang heeft in de totale toename, en verder ook in Maaseik of subregio's in Oost-Vlaanderen.

Ook de bouw heeft een groot aandeel in de totale jobtoename in de subregio's binnen West- als Oost-Vlaanderen. Zo zijn Dendermonde (15%) of Diksmuide (14%) opvallende voorbeelden. In de subregio's van Vlaams-Brabant is het aandeel van de bouw in de totale jobtoename erg laag (5%).

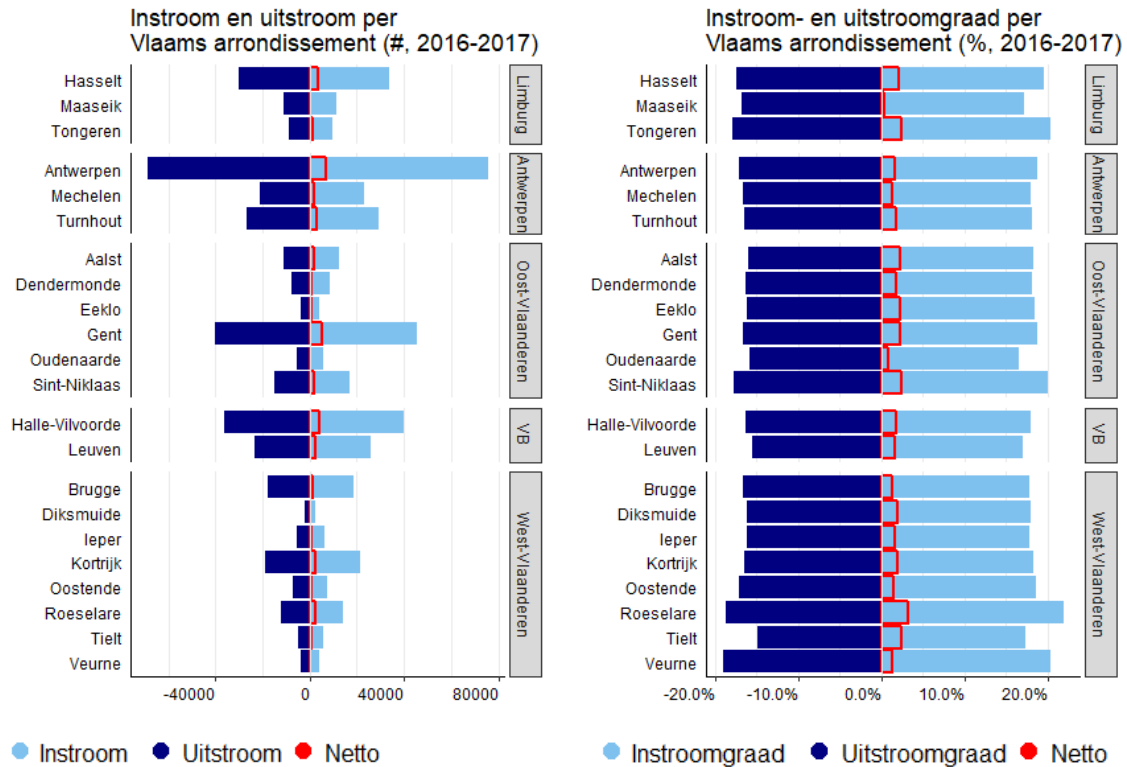
Het belang van de commerciële diensten is in de subregio's van de provincie Vlaams-Brabant, en dan vooral in Halle-Vilvoorde (80%), sterk uitgesproken. Het percentage ligt hier zelfs 10% hoger dan het aandeel van deze groep in de eerstvolgende subregio (69% in Tongeren, Antwerpen en Mechelen). Sowieso doen de commerciële diensten het erg goed in Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant, terwijl het aandeel in de jobtoename in West- en Oost-Vlaanderen beperkter is.

Tot slot zien we dat het aandeel van de niet-commerciële diensten in de volledige jobtoename binnen de verschillende subregio's schommelt rond de 15-20%. Het aandeel is vooral in Leuven erg hoog (23%), mogelijks veroorzaakt door de aanwezigheid van de KU Leuven. We zien algemeen dat in de subregio's van de provincie Vlaams-Brabant de commerciële en niet-commerciële diensten erg belangrijk zijn, al ligt het gewicht in Halle-Vilvoorde vooral op de commerciële diensten en valt dit in Leuven relatief gezien meer op de groep van de niet-commerciële diensten. In Tielt is het aandeel van de niet-commerciële diensten erg laag, de nadruk ligt hier dan ook vooral op de industrie en de bouw.

3.4 Werknemersdynamiek in Vlaanderen op subregionaal niveau

We vervolgen dit rapport, na de jobdynamiek, met een gelijkaardige blik op de werknemersdynamiek. We kijken naar de in- en uitstroom per subregio en tonen de evolutie over drie jaren heen. Vervolgens brengen we deze dynamiek in relatie tot enkele persoonskenmerken die reeds aan bod kwamen, namelijk geslacht, leeftijd en arbeidsregime.

Figuur 3.4 Instroom en uitstroom per Vlaamse subregio (# & %, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

We hernemen opnieuw de cijfers uit tabel 3.1 en tabel 3.2. De linkse grafiek in figuur 3.4 toont, naar analogie met het deel over de jobdynamiek; de absolute in- en uitstroom per subregio. Opnieuw komt naar voor dat deze dynamieken het grootst zijn in Antwerpen; de subregio met de meeste tewerkstelling.

De figuur rechts geeft de visuele weergave van de relatieve werknemersdynamieken die we zagen in tabel 3.2. Algemeen zien we beduidend minder verschillen in werknemersdynamiek dan wat we zagen bij de figuren over de jobdynamiek (figuur 3.1). Elke subregio kent verder een positieve netto-evolutie, wat wilt zeggen dat de instroom telkens hoger ligt dan de uitstroom. Opvallend hoge instroomgraden zien we in Tongeren (20%), Sint-Niklaas (20%) of Roeselare (22%). Ook de uitstroomgraden zijn hier hoog. Binnen deze subregio's zagen we in figuur 3.1 eveneens hoge jobtoenamegraden.

Tabel 3.4 Evolutie van de instroom- en uitstroomgraad per Vlaamse subregio (% , 2014-2017)

	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
	Instroom- graad	Uitstroom- graad	Instroom- graad	Uitstroom- graad	Instroom- graad	Uitstroom- graad
Hasselt	17,7%	19,1%	19,2%	17,1%	19,5%	17,4%
Maaseik	16,1%	14,3%	17,1%	15,4%	17,2%	16,8%
Tongeren	17,9%	17,3%	18,0%	17,3%	20,4%	18,0%
Antwerpen	17,1%	16,1%	17,7%	16,6%	18,7%	17,1%
Mechelen	16,5%	15,3%	17,2%	16,1%	18,1%	16,7%
Turnhout	17,1%	15,5%	17,4%	16,1%	18,2%	16,4%
Aalst	16,9%	15,1%	17,5%	16,0%	18,3%	16,0%
Dendermonde	16,5%	15,7%	16,8%	15,5%	18,2%	16,3%
Eeklo	18,5%	17,1%	17,4%	17,7%	18,4%	16,1%
Gent	17,2%	15,3%	17,7%	15,8%	18,8%	16,6%
Oudenaarde	16,1%	14,2%	16,2%	14,7%	16,6%	15,8%
Sint-Niklaas	19,3%	17,8%	19,5%	18,1%	20,1%	17,8%
Halle-Vilvoorde	16,3%	15,6%	17,3%	15,9%	18,0%	16,2%
Leuven	16,1%	14,8%	16,4%	15,3%	17,1%	15,5%
Brugge	16,3%	16,3%	17,3%	16,1%	17,9%	16,6%
Diksmuide	16,3%	16,1%	16,5%	15,6%	18,0%	16,1%
Ieper	16,5%	15,3%	17,3%	15,4%	17,8%	16,1%
Kortrijk	16,3%	15,7%	17,3%	15,9%	18,3%	16,4%
Oostende	17,4%	17,8%	18,1%	16,9%	18,6%	17,1%
Roeselare	19,6%	16,9%	20,6%	18,3%	21,9%	18,7%
Tielt	15,4%	14,5%	16,9%	14,8%	17,4%	14,9%
Veurne	19,5%	17,8%	20,3%	18,0%	20,4%	19,1%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

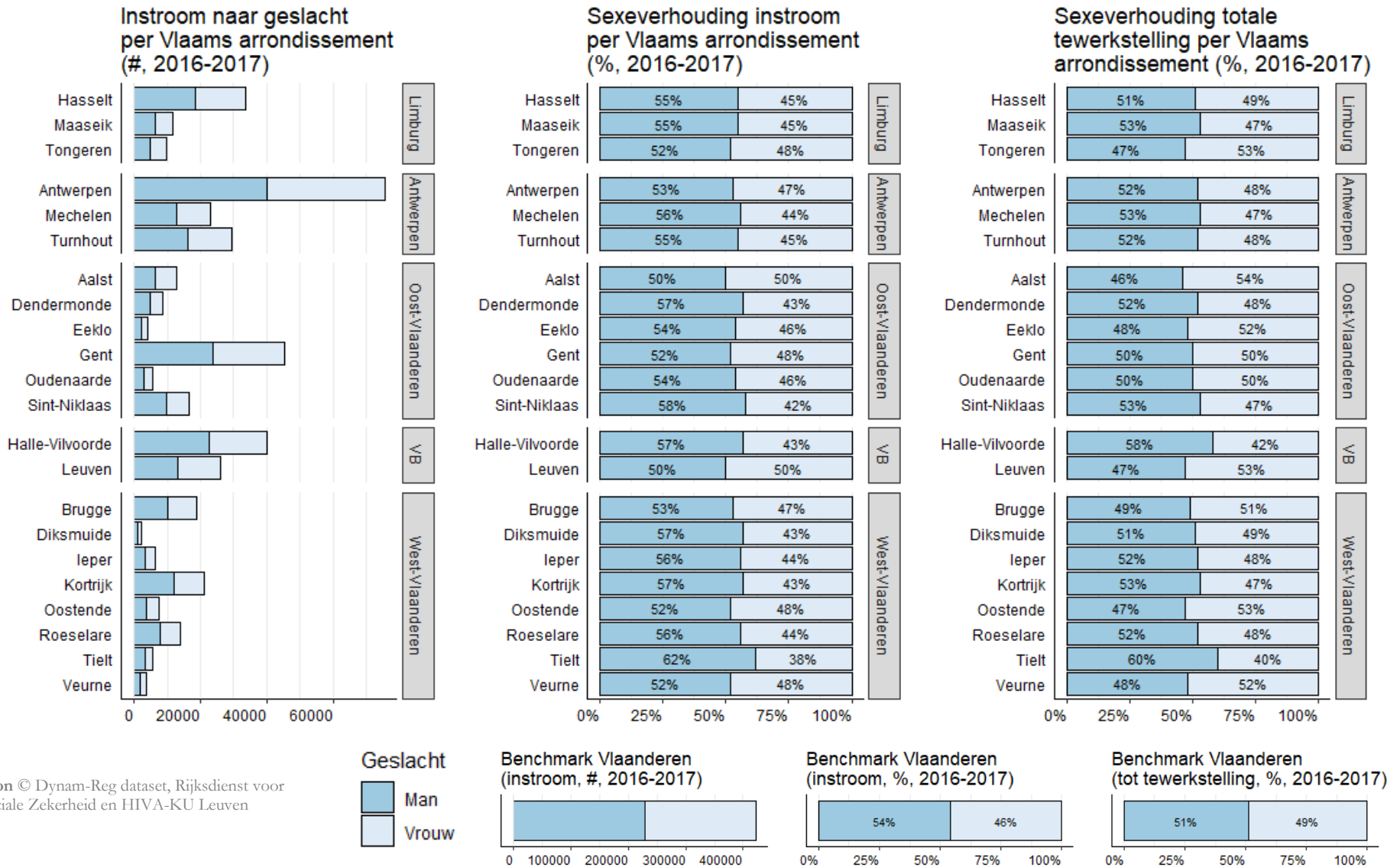
Volgens tabel 3.4 kende elke Vlaamse subregio over elke periode tussen 2014 en 2017 een stijgende instroomgraad (buiten een lichte daling in Eeklo tussen 2014-2015 en 2015-2016). Voor heel wat subregio's is deze stijging erg sterk. Zo evolueert de instroomgraad in bijvoorbeeld Hasselt van 17,7% in 2014-2015 tot 19,5% in 2016-2017. De sterke toename in de instroomgraad gebeurt verder vooral in de overgang van 2015-2016 naar 2016-2017.

Naast een stijgende instroomgraad zien we in de meeste subregio's ook een stijging in de uitstroomgraad. We zien enkel een daling in Hasselt, Eeklo en Oostende. In vergelijking met de instroomgraad is de toename in uitstroomgraad wel beperkter tussen 2014 en 2017. Voor sommige subregio's is deze stijging het sterkst tussen 2014-2015 en 2015-2016, voor andere subregio's tussen 2015-2016 en 2016-2017.

3.5 Instroom naar werknemerskenmerken per Vlaamse subregio

Volgend op het geschetste beeld rond de werknemersdynamiek in elke Vlaamse subregio, gaan we hieronder verder in op de instroom naar drie belangrijke persoonskenmerken: geslacht, leeftijd en arbeidsregime. Er wordt telkens een eerste figuur weergegeven rond de absolute instroom per subregio. Daarna volgt de relatieve verdeling van elk kenmerk voor de instroom en de totale tewerkstelling. De vergelijking met het Vlaams Gewest als geheel wordt onderaan vermeld.

Figuur 3.5 Instroom per subregio naar geslacht (# & %, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

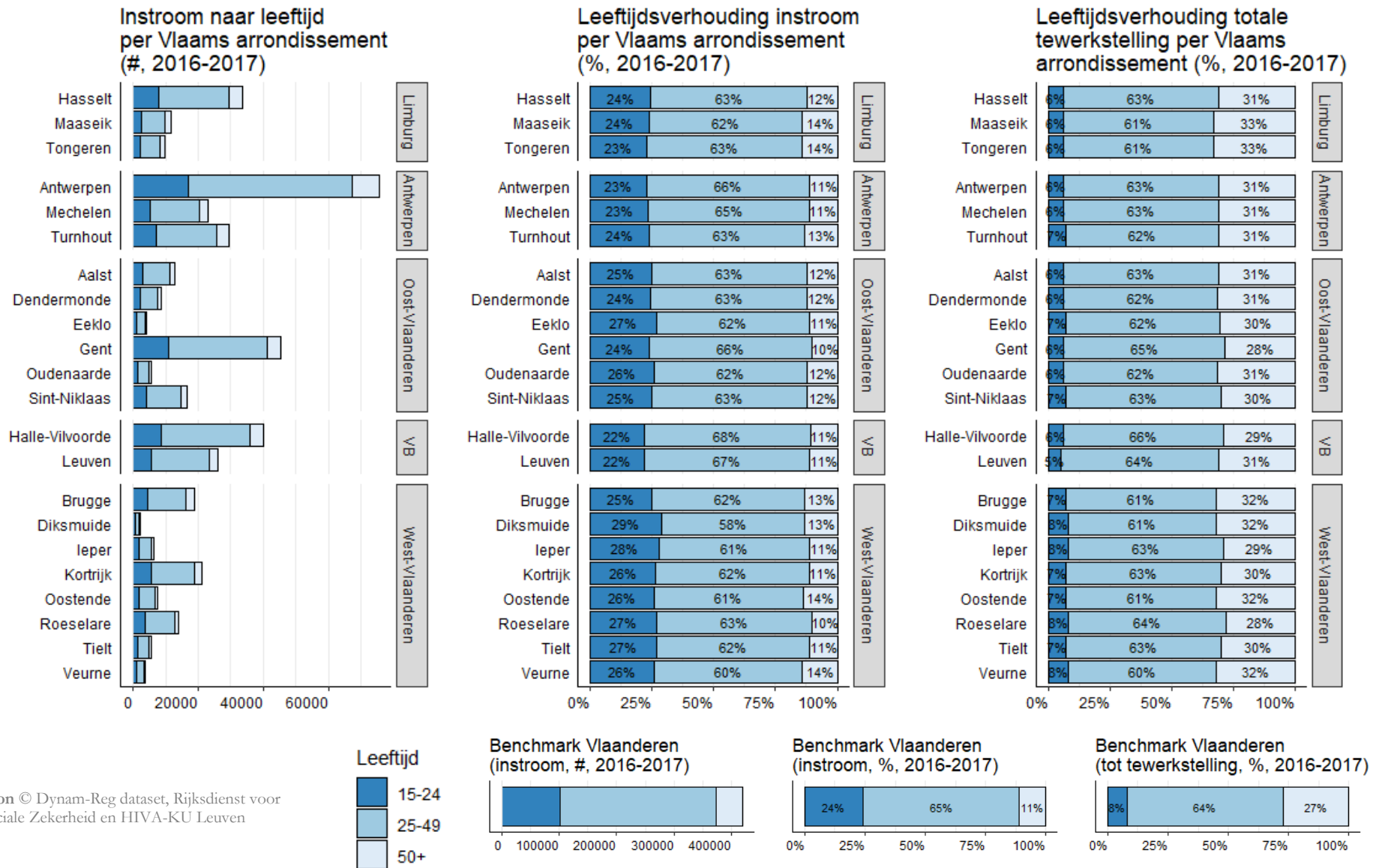
Geslacht
■ Man
■ Vrouw

Figuur 3.5 schetst per subregio de trends van de aanwervingen naar geslacht, absoluut en relatief, en bekijkt deze in relatie tot de sexeverhouding voor de volledige tewerkstelling in elke subregio. Op Vlaams niveau zien we zo dat de totale tewerkstelling qua genderverdeling in evenwicht is; 51% van de werknemers actief in Vlaanderen is mannelijk, 49% is vrouwelijk. Toch stroomden in 2016-2017 iets meer mannen in (54%) dan vrouwen (46%).

In enkele subregio's zien we dat het globale karakter van de volledige tewerkstelling bestendigd wordt in de aanwervingen. Zo zijn 60% van alle werknemers in Tielt mannelijk, terwijl ook 62% van alle werknemers die zijn aangeworven in 2016-2017 mannen zijn. Hier speelt het belang van de industrie, een sterk mannelijk gerichte sector (figuur 2.3). Ook in Halle-Vilvoorde en Antwerpen zien we deze gelijkenis tussen globale arbeidsmarkt en aanwervingen. De genderverdeling is in Antwerpen meer in balans, terwijl in Halle-Vilvoorde meer mannen werken en worden aangeworven. In deze laatste subregio weten we dat de genderverdeling van de instroom in de Groot- en detailhandel, reparatie van auto's en motorfietsen (62% mannen) en Verschaaf van accommodatie en maaltijden (56%) sterk mannelijker is dan het Vlaams gemiddelde (52% respectievelijk 50%).

In heel wat subregio's vinden we vervolgens een opvallende discrepantie tussen de genderverdeling binnen de volledige tewerkstelling ten opzichte van die van de aanwervingen. Grote verschillen zien we in de subregio's Tongeren, Dendermonde, Eeklo, Sint-Niklaas, Diksmuide en Oostende: de instroom is hier beduidend mannelijker (minstens 5% meer) dan wat we binnen de totale tewerkstelling zien. Voor Dendermonde, Sint-Niklaas en Diksmuide betekent dit een oververtegenwoordiging van mannen in de instroom van 57-58%. Onder andere de grote jobtoename die de industrie en bouw kennen in 2016-2017 speelt hier (figuur 3.3).

Figuur 3.6 Instroom per subregio naar leeftijd (# & %, 2016-2017)

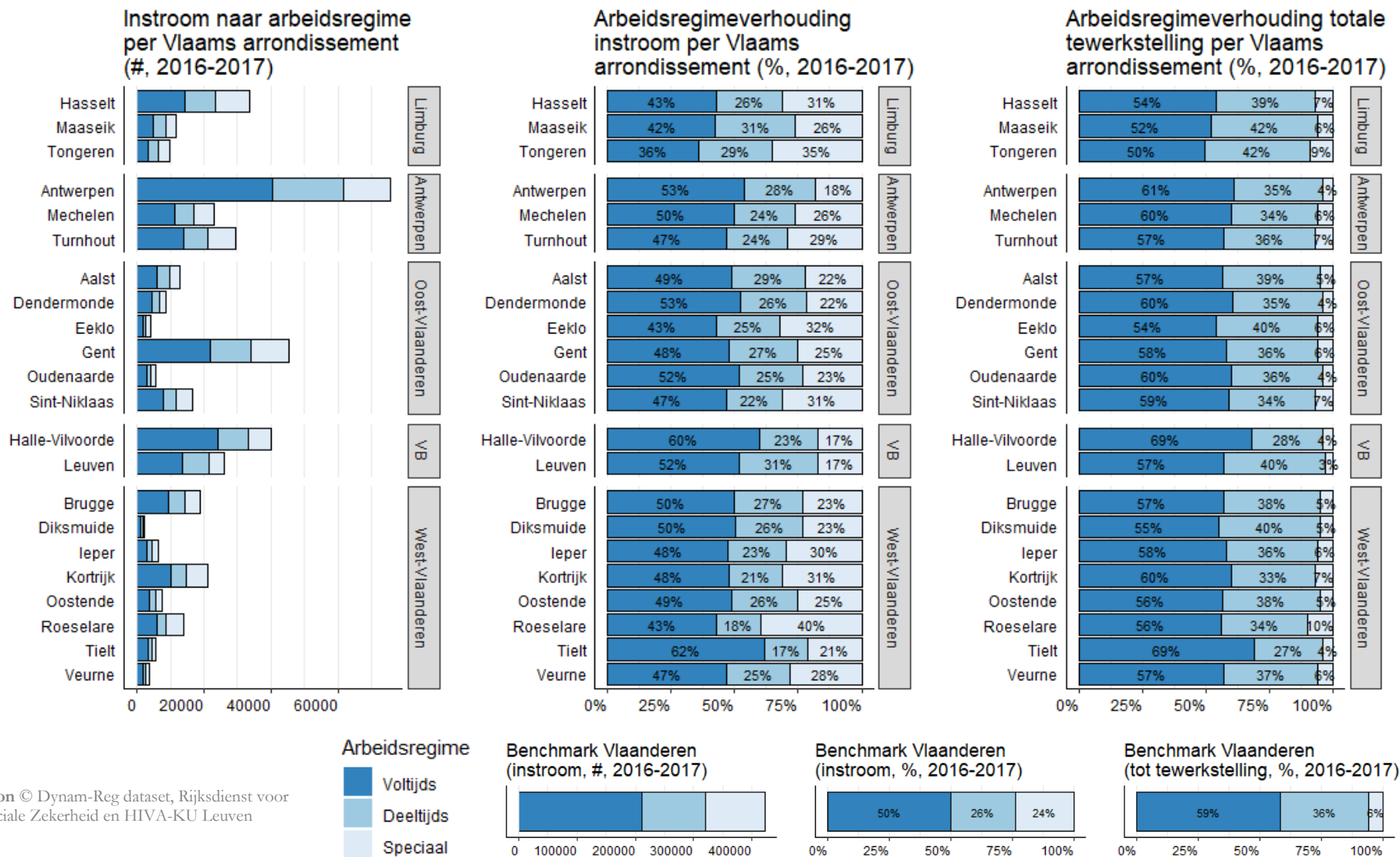

In figuur 3.6 komt de verdeling van zowel de instroom als de totale tewerkstelling binnen elke subregio en per leeftijdscategorie aan bod. Op Vlaams niveau speelt een groot verschil tussen de leeftijdsverdeling van de totale tewerkstelling ten opzichte van deze van de aanwervingen. Zo is 8% van alle tewerkgestelde werknemers tussen 15 en 24 jaar oud, maar stroomden liefst 24% jongeren in op de Vlaamse arbeidsmarkt tussen 2016 en 2017. Verder is 27% van de werknemers ouder dan 50, maar stroomden 11% 50+'ers in. Wat we zien is logisch, gezien de grotere arbeidsmobiliteit bij jongeren en het groter aandeel van intreders, ten opzichte van de lage arbeidsmobiliteit en het hoger aandeel uittredders bij oudere werknemers. De discrepantie tussen de leeftijdsverdeling in de totale tewerkstelling en de aanwervingen vinden we duidelijk ook in de subregio's terug.

Over het algemeen zit er weinig verschil in de leeftijdsverdeling van de totale tewerkstelling ten opzichte van de aanwervingen in de subregio's. Toch zien we enkele opvallende trends. De subregio's in de provincie West-Vlaanderen kennen een jonge tewerkstelling. We zien dat deze provincie gelijktijdig ook iets jonger aanwerft, met als piek Diksmuide. Op sectoraal niveau spelen hier de Administratieve en ondersteunende diensten, waar de instroom voor 32% bestaat uit jongeren (ten opzichte van 24% in Vlaanderen), of de Menselijke gezondheidszorg, waar de instroom voor 37% bestaat uit jongeren (ten opzichte van 28% op Vlaams niveau). In de subregio's Halle-Vilvoorde en Leuven werden opvallend weinig jongeren aangeworven tussen 2016 en 2017. Dit is een weerspiegeling van het kleine aandeel jongere werknemers (5-6%) in de totale tewerkstelling. De middengroep van 25 tot 50 jaar is hier zowel in de totale tewerkstelling als in de instroom beter vertegenwoordigd dan in de andere subregio's.

De provincie Limburg kent een hoger percentage 50+'ers in de totale tewerkstelling binnen haar subregio's dan de andere provincies (vooral in Maaseik en Tongeren). Ook dit wordt weerspiegeld in de aanwervingen; 12 tot 14% van alle aanwervingen bestaat uit werknemers ouder dan 50. Twee grote sectoren die eruit springen zijn de Industrie en het Verschaffen van accommodatie en maaltijden: in de Industrie is ongeveer 13% van de instroom ouder dan 50 in de drie subregio's (ten opzichte van 11% op Vlaams niveau) en in de horeca is dit 16% (ten opzichte van 13% op Vlaams niveau). Ook in Vervoer en opslag (vooral in Maaseik en Tongeren) en Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten, twee kleinere sectoren, zien we een oudere instroom dan gemiddeld voor Vlaanderen. In de subregio's Gent en Roeselare, ten slotte, worden het minste aandeel oudere werknemers aangeworven, maar zien we ook een klein aandeel 50+'ers in de totale tewerkstelling.

Figuur 3.7 Instroom per subregio naar arbeidsregime (# & %, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Figuur 3.7 bekijkt hoe de totale tewerkstelling en de aanwervingen zijn verdeeld naar het arbeidsregime van werknemers. In totaal werkt 59% van de werknemers in Vlaanderen voltijds, terwijl 50% van de instroom in een voltijds contract is. Verder heeft 36% respectievelijk 6% van alle werknemers in Vlaanderen een deeltijds respectievelijk speciaal contract, terwijl dit bij de aanwervingen respectievelijk 26% en 24% is. Dat de verdeling hier verschilt is niet verwonderlijk. De speciale statuten omvatten immers flexwerkers met korte, onregelmatige contracten in de uitzendsector, landbouw of horeca. De instroom is binnen deze categorie hoger dan de totale tewerkstelling, net door het kortlopende karakter van deze jobs.

Het beeld van de totale tewerkstelling naar arbeidsregime wordt, mits de opmerking hierboven over de wisselende verhoudingen van deeltijdse en speciale statuten, grotendeels bestendigd in de aanwervingen van de verschillende subregio's. Tielt en Halle-Vilvoorde kennen een sterk voltijds gedreven tewerkstelling, en ook hier zijn meer dan de helft van de aanwervingen voltijds. In Tielt speelt de Industrie, een sector traditioneel gekenmerkt door een voltijds karakter (figuur 2.3) en in Halle-Vilvoorde de Groot- en detailhandel (hier valt 20% van de totale instroom, waarvan 80% in een voltijds regime). Opvallend is ook de verbinding met de verdeling naar geslacht: in beide subregio's zagen we een grote relatieve instroom van mannen.

De deeltijdse statuten zijn sterk vertegenwoordigd in de tewerkstelling van de subregio's in de provincie Limburg (vooral Maaseik en Tongeren) en ook in Eeklo, Leuven en Diksmuide. We zien dat in de aanwervingen van Maaseik, Tongeren en Leuven het aandeel deeltijdse contracten rond de 30% valt, wat het globale karakter van de arbeidsmarkt bestendigt. Het hoge aandeel deeltijdse contracten en aanwervingen in Maaseik en Tongeren is te verklaren door het hoge aandeel ouderen, die vaker dan gemiddeld een deeltijds contract hebben. In Hasselt, Eeklo en Diksmuide vinden we deze verdeling niet terug, wat voor de eerste twee subregio's wordt aangepast in de speciale categorie. In Diksmuide geldt ondanks het lage aandeel voltijdse tewerkstelling in vergelijking met de andere subregio's een relatief hoog aandeel voltijdse instroom.

Roeselare en Tongeren kennen een erg hoog aandeel speciale contracten in de totale tewerkstelling. Ook de instroom van werknemers in een speciaal statuut ligt hier hoger dan in andere subregio's. In Roeselare speelt het sterke belang van de uitzendsector:⁹ 8,6% van de totale tewerkstelling in Roeselare werkt in een speciaal regime via een uitzendkantoor, ten opzichte van 4,3% op Vlaams niveau. Tot slot zien we een erg lage instroom van de speciale statuten in de subregio's van provincie Vlaams-Brabant. Ook de totale tewerkstelling in deze categorie is laag. In Halle-Vilvoorde is dit zoals gezegd ten voordele van de voltijdse contracten, terwijl dit in Leuven aangepast wordt in de deeltijdse categorie.

⁹ Het uitzendkantoor Adecco in het bijzonder.

- BIJLAGEN -

bijlage 1 Bijlage bij hoofdstuk 1

Tabel b1.1 Jobdynamiek in de Belgische Gewesten (% , 2014-2017)

		2014-2015	2015-2016	2016-2017
BHG	Jobtoename	37 688	34 833	36 292
	Jobtoenamegraad (%)	6,1%	5,6%	5,8%
	Jobafname	35 590	34 090	31 701
	Jobafnamegraad (%)	5,8%	5,5%	5,1%
Vlaams Gewest	Jobtoename	127 344	128 757	136 786
	Jobtoenamegraad (%)	5,7%	5,7%	6,0%
	Jobafname	103 024	96 013	94 782
	Jobafnamegraad (%)	4,7%	4,3%	4,2%
Waals Gewest	Jobtoename	55 406	59 672	66 304
	Jobtoenamegraad (%)	5,5%	5,8%	6,4%
	Jobafname	49 155	43 780	46 547
	Jobafnamegraad (%)	4,8%	4,3%	4,5%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

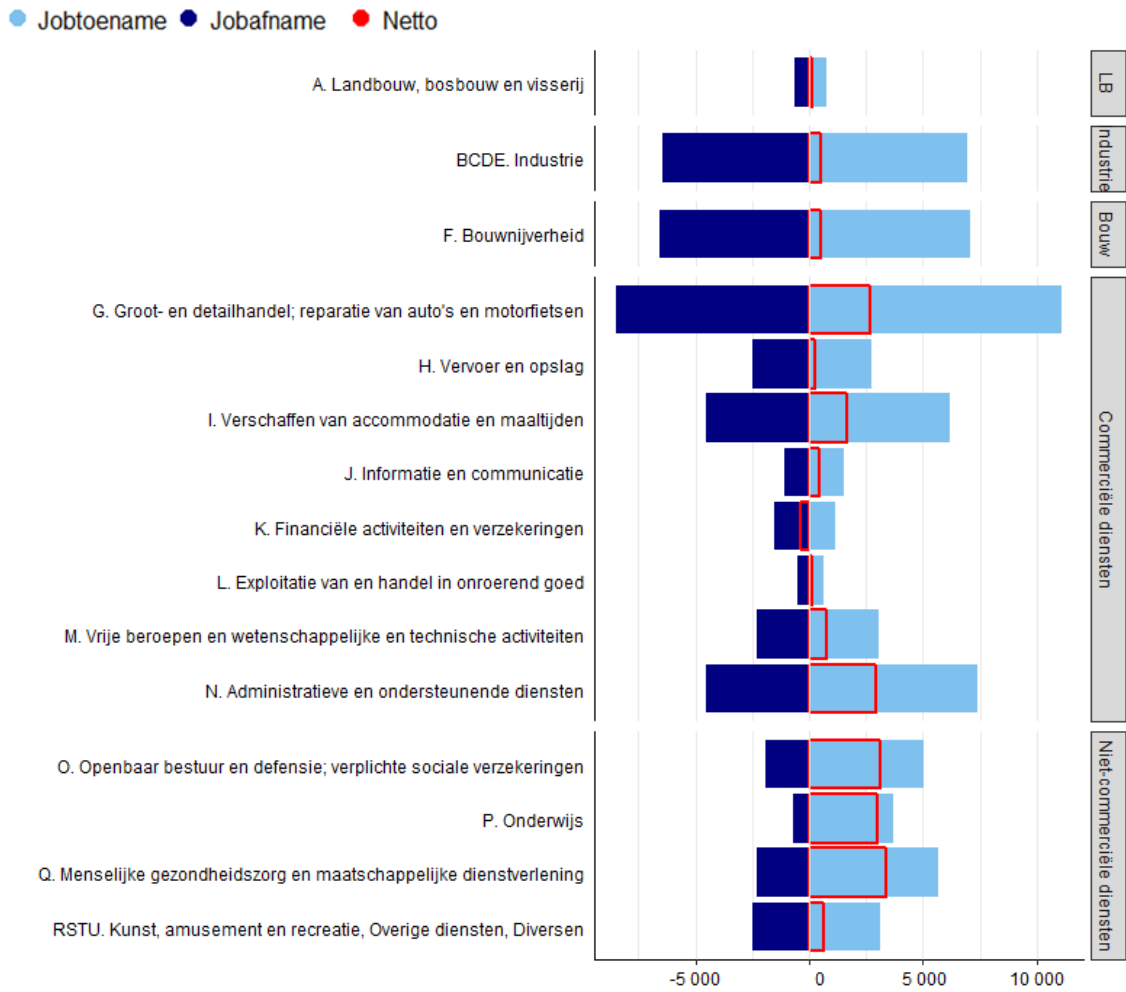
Tabel b1.2 Werknemersdynamiek in de Belgische Gewesten (% , 2014-2017)

		2014-2015	2015-2016	2016-2017
BHG	Instroom	97 726	99 449	104 815
	Instroomgraad (%)	15,8%	16,1%	16,8%
	Uitstroom	93 228	96 213	97 852
	Uitstroomgraad (%)	15,1%	15,5%	15,7%
Vlaams Gewest	Instroom	377 033	397 458	423 121
	Instroomgraad (%)	17,0%	17,7%	18,5%
	Uitstroom	355 358	364 880	381 466
	Uitstroomgraad (%)	16,0%	16,3%	16,7%
Waals Gewest	Instroom	150 409	159 248	173 188
	Instroomgraad (%)	14,8%	15,5%	16,6%
	Uitstroom	143 913	145 683	155 454
	Uitstroomgraad (%)	14,2%	14,2%	14,9%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

bijlage 2 Bijlage bij hoofdstuk 2

Figuur b2.1 Absolute jobtoename en -afname per sector in het Waals Gewest (#, 2016-2017)

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

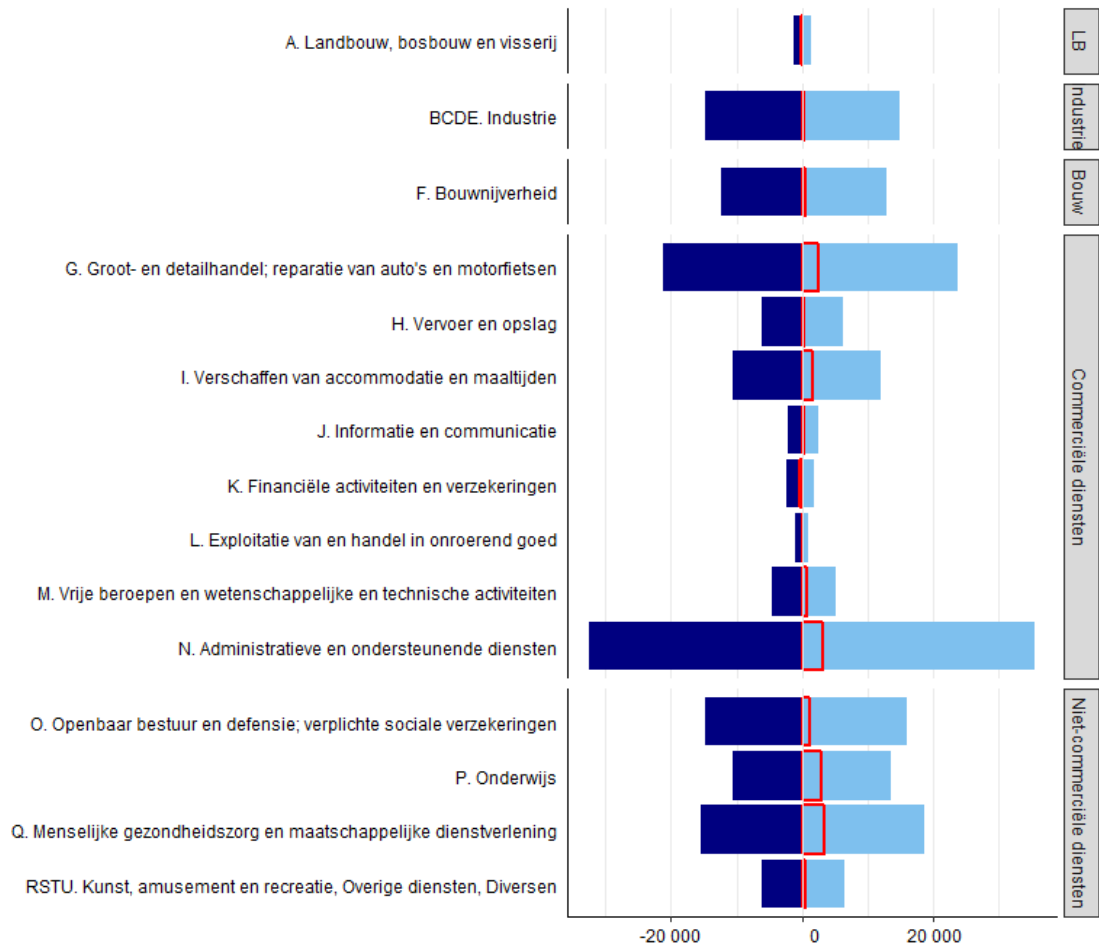
Tabel b2.1 Evolutie van de jobtoename- en jobafnamegraad per sector in het Waals Gewest (% , 2014-2017)

		2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad	Jobtoenamegraad	Jobafnamegraad
A	Landbouw, bosbouw en visserij	18,8%	15,0%	18,9%	13,8%	18,9%	15,1%
BCDE	Industrie	4,0%	5,3%	4,2%	3,9%	5,1%	4,7%
F	Bouw	9,3%	12,6%	10,7%	11,4%	11,9%	11,0%
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	8,3%	7,1%	8,1%	6,9%	8,6%	6,5%
H	Vervoer en opslag	4,7%	3,7%	4,3%	4,4%	5,3%	4,8%
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	19,4%	15,7%	19,2%	16,2%	20,5%	15,0%
J	Informatie en communicatie	8,5%	9,1%	10,0%	6,6%	9,9%	7,0%
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	6,5%	4,7%	5,7%	5,5%	5,9%	7,9%
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	9,6%	8,2%	10,5%	7,7%	10,6%	8,6%
M	Vrije wetenschappelijke beroepen en technische activiteiten	9,7%	9,3%	11,4%	8,0%	11,2%	8,5%
N	Administratieve en ondersteunende diensten	8,2%	4,3%	9,8%	4,0%	7,9%	4,8%
O	Openbaar bestuur en defensie, verplichte sociale verzekeringen	1,7%	2,7%	1,9%	1,0%	3,3%	1,3%
P	Onderwijs	1,3%	0,6%	1,5%	0,7%	3,0%	0,6%
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	3,4%	1,4%	3,7%	1,4%	3,5%	1,4%
RSTU	Kunst, amusement en recreatie, overige diensten, diversen	10,1%	8,9%	9,6%	8,1%	9,6%	7,7%
Totaal (WG)		5,5%	4,8%	5,8%	4,3%	6,4%	4,5%

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Figuur b2.2 Absolute instroom en uitstroom per sector in het Waals Gewest (#, 2016-2017)

● Instroom ● Uitstroom ● Netto

Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

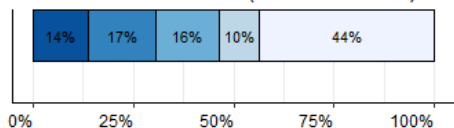
Tabel b2.2 Evolutie van de instroom- en uitstroomgraad per sector in het Waals Gewest (% , 2014-2017)

		2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		Instroomgraad	Uitstroomgraad	Instroomgraad	Uitstroomgraad	Instroomgraad	Uitstroomgraad
A	Landbouw, bosbouw en visserij	32,0%	28,3%	33,4%	28,5%	34,2%	30,6%
BCDE	Industrie	9,3%	10,4%	9,7%	9,6%	10,9%	10,8%
F	Bouw	17,9%	21,2%	19,5%	20,0%	21,5%	20,5%
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	16,5%	16,1%	17,3%	16,2%	18,4%	16,4%
H	Vervoer en opslag	10,7%	10,3%	10,8%	11,1%	12,3%	11,9%
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	37,8%	33,9%	37,5%	34,7%	40,2%	34,8%
J	Informatie en communicatie	13,5%	12,3%	15,6%	13,1%	16,9%	14,6%
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	9,1%	8,9%	9,1%	9,1%	10,0%	11,6%
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	15,9%	15,1%	17,3%	14,7%	18,4%	16,6%
M	Vrije wetenschappelijke beroepen en technische activiteiten	16,9%	15,6%	18,2%	15,5%	18,9%	16,5%
N	Administratieve en ondersteunende diensten	35,9%	32,4%	37,0%	32,1%	38,1%	34,6%
O	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	9,4%	9,7%	9,8%	9,2%	10,6%	9,8%
P	Onderwijs	9,6%	8,3%	9,8%	8,9%	10,9%	8,5%
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	11,3%	9,3%	11,8%	9,5%	11,7%	9,6%
RSTU	Kunst, amusement en recreatie, overige diensten, diversen	19,4%	18,9%	19,5%	18,2%	20,4%	18,6%
Totaal (WG)		14,8%	14,2%	15,5%	14,2%	16,6%	14,9%

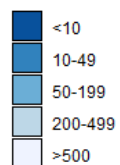
Bron © Dynam-Reg dataset, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en HIVA-KU Leuven

Figuur b2.3 Sectorale tewerkstelling naar ondernemingsgrootte, leeftijd, arbeidsregime en geslacht in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

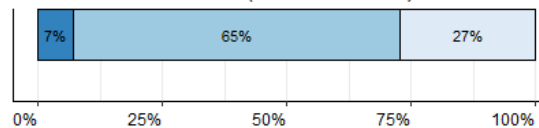
Totale tewerkstelling naar ond.grootte in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

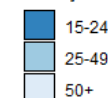
Ondernemingsgrootte

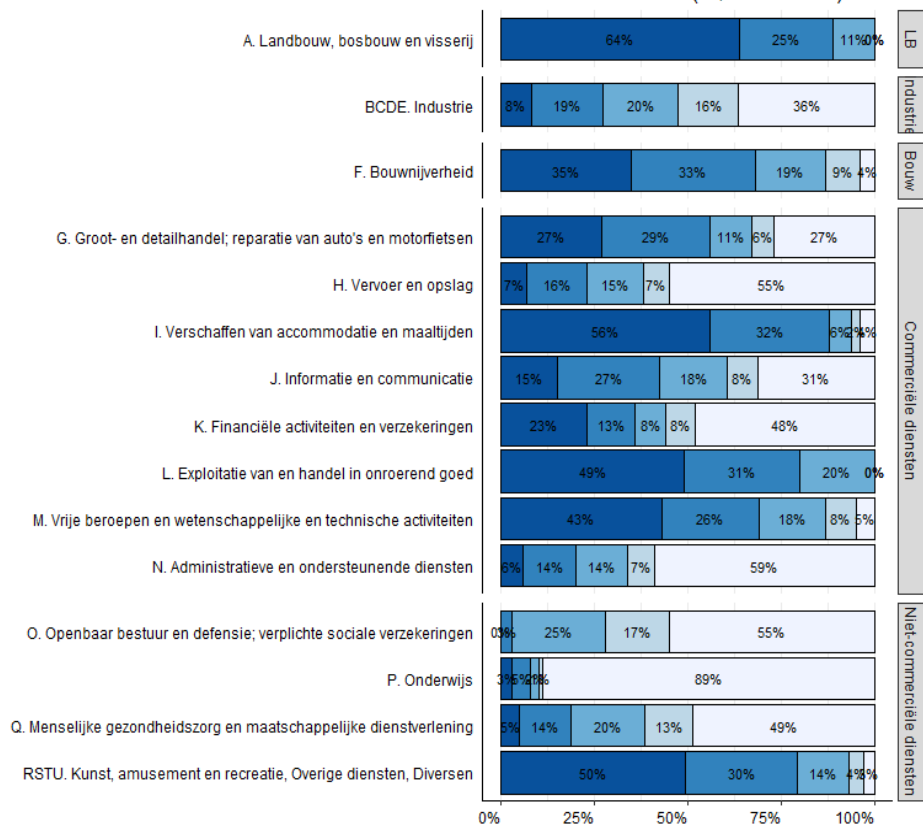
Totale tewerkstelling naar leeftijd in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

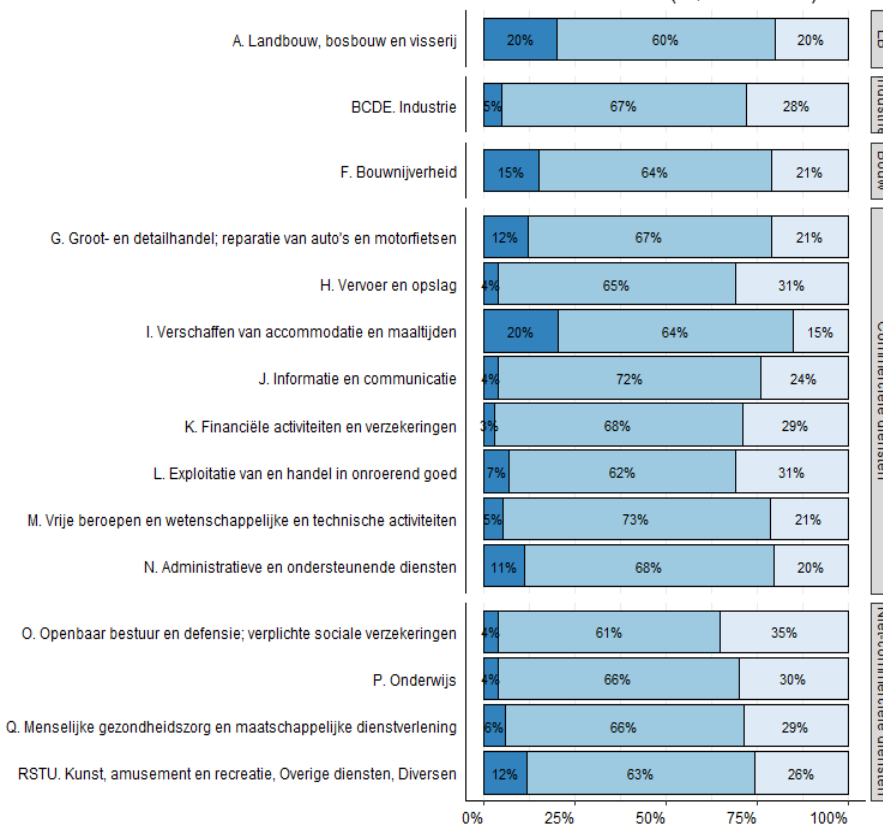
Leeftijd

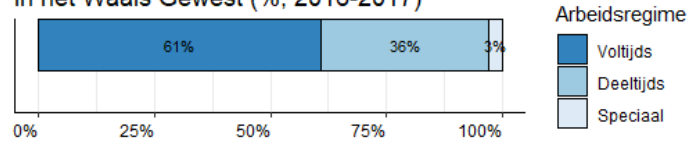
Tewerkstelling naar sector en ond.grootte in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

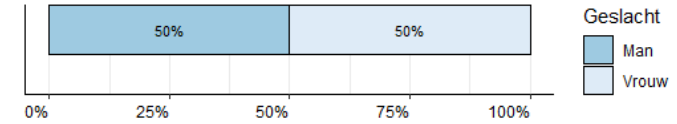
Tewerkstelling naar sector en leeftijd in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

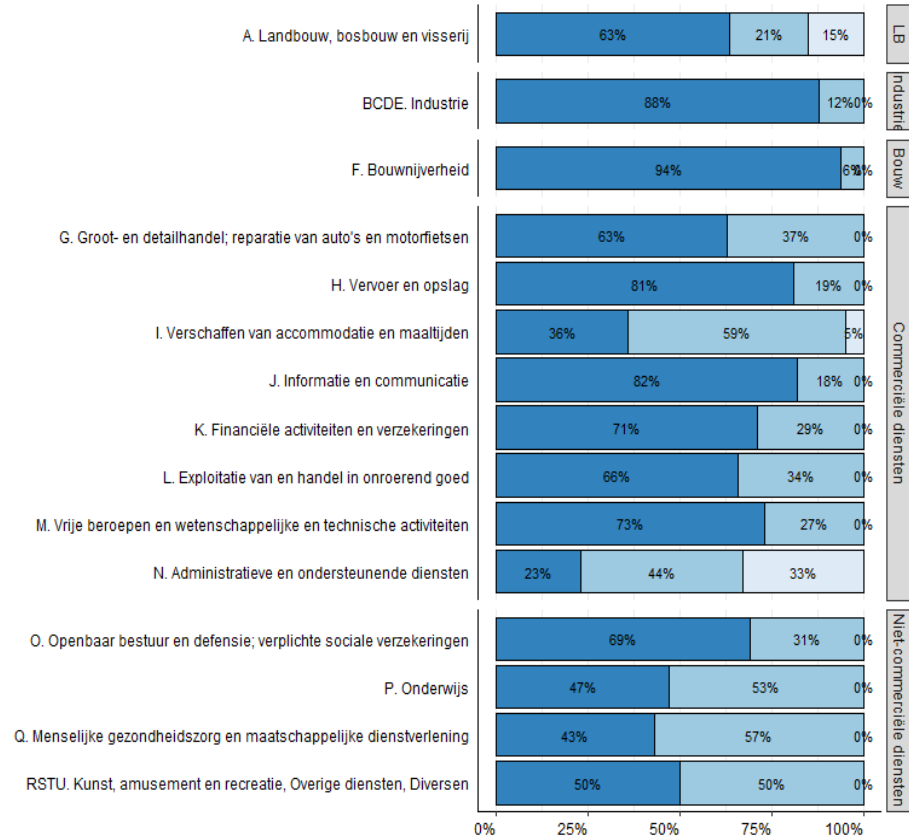
Totale tewerkstelling naar arbeidsregime in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

Totale tewerkstelling naar geslacht in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

Tewerkstelling naar sector en arbeidsregime in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

Tewerkstelling naar sector en geslacht in het Waals Gewest (% , 2016-2017)

